« بوزانتيون »
ارمنيجه يوميه سياسى غزته. صاحب امتياز ومديرى
بوزانت كچه‌يان
مطبعه و اداره‌خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده ٨٨ نومرو
دائرهٔ مخصوصه‌ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Տարեկան, 7 մէճ. վեցամսեայ 3 1/2, եռամսեայ 2։ — Արտասահման 40 ֆ. վեցամսեայ 20 ֆ. եռամսեայ 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ։

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ԽՄԲԱԳԻՐ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՕՉԵԱՆ
Իւրաքանչիւր թերթին կ'ստորագրէ փ ...
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Անոր կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KETCHIAN
Bab Aali Djaddessi No. 88
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 294 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1897 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 15/27 | 1 ՃԷՄԱԶԻ ԻՒԼ ԱԽԸՐ 1315 | 15 ԹԷՇՐԻՆԸ ԷՎՎԷԼ 1313 | Ա. ՏԱՐԻ 294

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի
1897-1898

Ամսոյս վերջը կ'աւարտի ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԻ անդրանիկ Տարեշրջանը։— ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ իր Բ. Տարեշրջանին մէջ պիտի հրատարակուի միեւնոյն հիմնագրով, բայց աւելի ընդարձակ պարունակութեամբ, (Գրական ճիւղին մէջ մանաւանդ,) երբ սկսի տպուիլ իր սեփական արագատիպ մեքենայով։ — ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ իր ամէն թիւով կ'պարունակէ Խմբագրականներ օրուան Ազգային, Քաղաքական եւ Ընկերական խնդիրներու վրայ, եւ Յօդուածներ կարող աշխատակիցներէ, որք յասամբ վճարեալ են։ — ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ մեծ կարեւորութիւն կուտայ Ազգային Գաւառական կեանքին, եւ ունի ամէնէն ճոխ եւ ամէնէն խնամեալ բաժինը Թղթակցութեանց, եւ Գաւառային Քրոնիկներու։— ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ ընդարձակ տեղ մը կուտայ Գիտական ճիւղին, գլխաւոր պաշտօն սեպելով իրեն՝ նպաստել դրական, ճիշդ եւ արդիւնաբեր ծանօթութեանց պաշարին աւելնալուն Ազգին մէջ։ —ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ կուտայ Ազգային, Քաղաքական, Ներքին եւ Տնտեսական լուրերու ամէնէն ճոխ եւ ամէնէն Նորը հաւաքածը, նոյն օրուան Պաշտօնականներուն, Հեռագրերուն, Սեղանաւորաց լուրերուն, եւ Սուրհանդակի ամենավերջին քաղուածներուն հետ Անգլիական, Գերմանական, Ռուսական եւ Կովկասեան օրաթերթերէն։— Իր Թերթօնը Ֆրանսական վէպեր միայն չի պարունակեր։ Նոր նիւթեր ալ, ըստ որս ազգային կեանքէ վէպեր, լոյս պիտի տեսնեն հոն։—ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆԻ բաժանորդագրութեան գումարը կ'գտնուի անձեռնմխելի վիճակի մէջ(*)։ —ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ անկախ Թերթ է, որ ո՛չ մէկ խմբակէ, կուսակցութենէ, անձնականութենէ, կամ անձնաւորութենէ կախում ունի։—ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ բաց ի կիրակիէ ամէն օր, նաեւ տօնի օրերը, կ'հրատարակուի։— Թղթատարական պայմանները ամէն օր ճշդիւ կ'յանձնուին։—ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ չի հրատարակեր աւփանով նորավէպեր, անբարոյական սիրավէպեր, եւն։—Կ. Պոլսոյ եւ գաւառաց մէջ ամէնէն շատ կարդացուած Հայաթերթն ըլլալով, ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ մեծագոյն յարգանքութիւնը կ'ընծայէ Ծանուցումներու։— Բաժանորդագրութիւնք ԿԱՆԽԻԿ են։

*** Հայ Ազգի մէջ առաջին անգամն է որ Բիւզանդիոնի ծախելով (կամ անոր նիւթական պարունակութիւնով) հայերէն կամ Հայատառ թերթ մը գաւառները կ'ղրկուի տարեկան միայն 140 դրշ։ Ուստի, որոշուած գնէն զեղչ չենք ըներ։

(*) —ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԵԱՆՑ առիթ չտալու համար, պէտք կ'տեսնենք յիշեցնելու թէ Քրէտի Լիոնէ ինք ո՛ եւ է յանձնառութիւն չունի ո՛ եւ է վճարում մ'ընելու մեր բաժանորդներուն՝ եթէ թերթը խափանի։ Այդ յանձնառութիւնը մե՛ք ենք որ ստանձնած ենք հանդէպ մեր բաժանորդաց, որոց պահանջքին ապահովութեան համար 200 ոսկիի գումար մը պահեստի դրած ենք, յորմէ պիտի վճարուին ամէն ստուգուած առնելիքներն, եթէ, Աստուած մի՛ արասցէ, Թերթին ընթացքն անակնկալ արգելքի մը բախի։ Որոշած ենք նաեւ յաւելում մ'ընել սոյն այդ պահեստի գումարին վրայ, երբ վճարող կանոնաւոր բաժանորդներուն թիւն 1,000ն անցնի։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԽՂՃՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱՑ ՎԱՌՆԱՅԻ ՄԷՋ (*)

Այս ձմեռ չկայ Օր. Ֆրազըր, ու ցուրտ քամիները Պալքաններու կիրճերէն անցնելով կ'մոլեգնին քաղաքիս վրայ, ուր կ'դողդղայ հեք անտէրունչ գաղթականը։ Ի՞նչ պիտի պատահի այս խստաշունչ եղանակին. մտածո՛ւմն իսկ յարուցի կ'ազդէ։ Անցեալ տարուընէ ի վեր չկարծուի թէ Պալկարիոյ գաղթականութեան վիճակը մազի չափ բարւոքած ը. ընդհակառակն։ Ան ատենն էն չհանած գաղթականդ քաղցին մէջ չորս-հինգ աւելի ունէր, որուն ամենափոքր կտորակն իսկ գոյութիւն չունի հիմա։ Հազիւ արծուօրէն հասած օտար մարդասիրութիւնը. Այսու հանդերձ, անցեալ ձմեռ գործելու պակասութեան՝ տժգունաւորութեան սրտաճմլիկ տեսարաններ։ Սառն խորշակ մը կ'տատանի, որ պիտի գգեստէ գաղթականներէն շատերն եթէ անակնկալ նպաստ մը վրայ չհասնի։ Նախախնամութեան մէկ հրաշքովը. հիւանդանոցի այն ընդարձակ ու ցնցոտ շէնքն, ուր անցեալ տարի հիմնուեցաւ նպաստի կայքը, լեփ լեցուն է դեռ խեղճ, անօթի, մերկ, բազմութեամբ մը անտէր գաղթականներու։ Մ'պիտի խնամէ զանոնք. Հովը կ'սուրայ չորս դին, անհամար ծակուծուկերէն ներս խուժելով։ Վառարան չկայ. փայտ չկայ. ցուրտէն պիտի սառին հոն, այդ տխուր ամայութեան ու լքման մէջ։ Հիմակուց իսկ զանազան հիւանդութիւններով խշտեակներու վրայ պառկած կ'հեծեն հոն անթիւ գաղթականներ, որոց եւ խեղճ նայող չկայ. Չիք տարակոյս որ մտպչեւ անխնամ թողուելով, լեկ մ'չիկ պիտի մեռնին, հեռու իրենց ծննդավայրէն, տեսած մեծցած միջավայրէն, կամաւոր տարագրութեան տրտմագին երկնքին տակ։ Տեղացի հայութիւնն, հարկ է խոստովանիլ, դժբեխտ բան մը չի կրնար ընել իր համազգի եղբօր այս տխրագին վիճակին բարւոքման. անիկա հազիւ կրնայ իր գլխուն հացը տեսնել կառուելու համար այն ահաւոր ճնշումին դէմ որ այս տարի կ'պատրաստուի պայթիլ. Կեցած Աղքատախնամն ալ հազիւ կ'բաւէ սեղմ շրջանակի մէջ բարեգործութիւն մ'ընելու. ան ալ երբ՝ ան կ'ըստիպուի դադրեցնել իր դեղի ու բժիշկի նպաստները, դրամի անակնկալ չգոյութեան պատճառով. Ի՞նչ լաւ կ'ըլլար՝ եթէ մայրաքաղաքին Ազգային Կեդր. Վարչութիւնը փութաջանօրէն նկատի առնէր այս ողբալի թշուառութիւնն, որ կ'սպառնայ փճացնել հայութեան բարգ մը։ Աճապարել հարկ է. ասիկա ան խնդիրներէն չէ որ յապաղման տուկան։ Բա՛ն մը վերջապէս և շուտ։

*** Վառնայի ազգ. վարժարանի հրկիզեալ շէնքը վերականգնուեցաւ, կոկիկ, հաստատուն և նպատակայարմար։ Այս բան մեծ նշանակութիւն ունի Վառնայի բնիկ հայութեան համար, կրթական տեսակէտով, որուն հանդէպ այնքան անտարբերութիւն ցոյց տրուած է ցարդ։ Ամսէ մը կ'վերաբացուի դպրոցն, որ պիտի պատսպարէ արական ու իգական սեռէ բազմաթիւ կարօտ մանկութիւն մը։ Կ'ըսուի թէ ուսուցչական նոր ու յարմար մարմին մը պաշտօնի պիտի կոչուի, վերակազմեալ ծրագրի մը գործադրութեան համար։

*** Պ. Ամիրխանեանց, Ներկայացուցիչ Գերմանական այն ընկերութեանց որք զանազան վայրերու մէջ Մանկանոցներ հիմնած են հայ անոք տղոց համար, կ'շարունակէ պատսպարել բաւական թուով երկսեռ գաղթական աղքատ մանուկներ. ունի նաեւ գիշերօթիկ չքաւոր աղաք զորս լաւ կ'խնամէ։ Բաց ի Օր. Ֆրազըրի հաստատած արհեստանոցէն, որ տակաւին կ'շարունակուի և ուր 50—60 օրիորդներ կ'բանին օրական 5 ղրուշով։ Պ. Ամիրխանեանց եւս իր դպրոցի շէնքին մէջ բացած է կանանց արհեստանոցի ճիւղ մը, հսկողութեամբ անգլիացի շնորհալի օրիորդի մը, ուր բաւական թուով կիներ ու աղջիկներ կ'աշխատին մէկ ֆրանք օրողչէքով։ Եթէ բարեգործութեան այս երկու յեսին բեկորներն ալ չըլլային, կրնամ ըսել թէ իրմունէ անօթութիւնը նախճիրներ պիտի գործէր։ Պ. Ամիրխանեանց անձնական նպաստներ ալ կ'ընէ, բայց շատ քիչ, իր նպատակէն դուրս ըլլալով։

ԴԱՂԹԱԿԱՆ

(*) —Վառնայէ ղրկուած գաղթականի մը նուիրումն վրայ բառ առ բառ գրած այս խղճալի նկարագրութիւնն ընթերցողներուն ուշադրութեան կը յանձնարարենք մասնաւորապէս։

ԹԵՄԱԿԱՆ ՈՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ԵՐԶՆԿԱՅԻ

ԵՐԶՆԿԱ, 4/16 Հոկտ. 97.

Շուրջ 2 ամիս կ'ըլլայ Երզնկա գալս. կարելի է ըսել որ այսքան ժամանակամիջոցի մէջ բաւ բաւականին ծանօթացայ երկրին հանգամանաց եւ հայ ժողովրդեան կեանքի նկարագրին եւ կենցաղավարութեան պայմաններուն։ Արդէն քաղաքիս հայ հասարակութեան կրօնական, բարոյական, կրթական ու կրթասիրական եւ տնտեսական վիճակին վրայ կարող գիծեր չահեկան տեղեկութիւնք ստէպ հաղորդած են ու կ'հաղորդեն լրագիրներու. սակայն թեմական գիւղօրէից եւ անոնց ժողովրդոց կացութեան վրայ քիչ անգամ գրուեցան կամ բնա՛ւ չգրուեցան, եւ անոնց հոգեւոր ... վիճակը մեր խորին ուշադրութիւնը գրաւելուն, պարտք զգացինք հետեւեալ տեղեկութիւններն հաղորդել Հայաթերթիդ՝ ի գիտութիւն ազնիւ հասարակութեան։

Երզնկա իր հոգեւոր իրաւասութեան ներքեւ ունի 24 գիւղ, քաղաքէս կէս ժամէն մինչեւ 4.5 ժամու հեռաւորութեամբ, շուրջանակի տարածութեան մը մէջ. ասոնցմէ 7ը զուտ հայաբնակ են եւ մնացեալք թրքախառն կամ քրթախառն.— սոյն գիւղերը 15—20 տունէն մինչեւ 200—250 տուն հայ բնակիչ ունին, շատ գիւղերու միջին հայաբնակութիւնը 40—45 և 50—60 տուն կարելի է հաշուել. յիշեալ 24 գիւղերէն շատերն իրենց վիճակին համեմատ եկեղեցի ու վարժարան ունին. վարժարանաց մեծ մասին միայն շէնքն ու անունը կայ, մէջերնին պարզապէս պարապ է. իսկ եկեղեցիներուն վիճակը. արդէն ադոնք են մեր ուշադրութիւնը գրաւողք եւ ադոնց վրայ է որ քիչ մը աւելի պիտի խօսինք։ Եկեղեցեաց նիւթական շէնքն ընդհանրապէս հաստատուն ու կանգուն կայ եւ կ'մնայ. միայն 1—2 հատը տնտեսական տագնապի բերմամբ աղքատացած են եւ ոմանք իրենց սեփական զարդերէն զրկուած. բայց ի՞նչ օգուտ եկեղեցիէն՝ երբ ան չունի իր պաշտօնեան եւ մանաւանդ արժանաւոր պաշտօնեան, որով եկեղեցւոյ դռներ չա՛տ անգամ զուրկ կ'մնան հոգեւոր մատակարարութիւններէ, զոր օրինակ Մկրտութենէ, Ս. Հաղորդութենէ, ննջեցելոց թաղմանէ։ Այսօր մեր թուած գիւղերուն 3ը միայն Զական քահանայ ունին, 7ը մէկմէկ քահանայ (*) եւ մնացեալ 14ը (մեծագոյն մասը) գրեթէ տարիներէ ի վեր բոլորովին զուրկ է քահանայէ.—Իսկ գտնուած քահանա՞յք ինչ վիճակի մէջ են, այն հասկնանք՝ մէկ երկուքը բուն իրենց տեղերուն վրայ տեսնելու առիթ ունեցանք եւ մնացեալոց շատերը մեզ այցելելով տեսակցեցանք ու հասկցանք իրենց հոգեկան, բարոյական, մտաւորական, նաեւ պէտք է ըսել նիւթական վիճակն, որոց ամէնուն մէջ ալ պէտք է խոստովանիլ թէ ողորմելի բաներ են. պարզ խօսքով աւելի բրիչի քան թէ գրիչի, աւելի հերթուելու կարօտ քան կրթելու մարդիկ են, գրեթէ առանց բացառութեան. ընթերցողը կրնայ գուշակել թէ ատոնց խնամոց և մանաւանդ ո՛չ-խնամոց յանձնուած ժողովուրդք՝ հոգեկան ու բարոյական, կրթական կամ մտաւորական ի՞նչ վիճակ կրնան ունենալ, թողումք տնտեսականն, որովհետեւ այդ մասին առ հասարակ գիւղացին ու քաղաքացին անխտիր կ'տառապի։ Ասոր դարմա՞ն. մեր համոզումն այն է որ ոչ տեղական վարչութեամբ կամ վարդապետով և ո՛չ ալ ուսուցիչներու բազմաթիւ խումբով գիւղացւոց եկեղեցական ու բարոյական այդ ողորմելի վիճակին իրական դարման մը կարելի է ընել, այլ Կեդր. Վարչութիւնն ուշադրութեան առնելու է իր խնամոց յանձնուած հայ հասարակութեան այն կարեկցութեան և օգնութեան արժանի վիճակն, և փոխանակ միշտ վարդապետներ ղրկելու ի գաւառս, երբեմն ալ եպիսկոպոսներ ղրկելու է (այո՛, եպս. որ վիճակաւոր տեսուչ ըսել է) որ երթան տեսնեն իրենց ժողովրդոց կացութիւնը, զանոնք հովուելէ և մխիթարելէ զատ չգտնուած տեղերուն համար քահանայացուներ պատրաստեն (բայց կարելի եղածին չափ արժանաւոր) ու ձեռնադրեն, որպէս զի այս կերպով անոնց գոնէ հոգեւոր պէտքերուն իրական փոխացում մը տրուած ըլլայ.— Ի՞նչ ընենք, ուրիշ ճար չկայ, որովհետեւ 100 Ծ. վարդապետ ալ ի մի հաւաքուին, ո՛չ թէ քահանայ այլ պարզ դպիր մը անգամ չեն կարող ձեռնադրել, զի եկեղեցին այդ իրաւունքը (դպիրէն մինչեւ կաթողիկոսի) Ս. Եպիսկոպոսին կ'տայ։ Վիճակները թողած, իրենց ... վարդապետները լքած, ոմանք խումբերով ի զուարճալի մայրաքաղաքին և ոմանք ի մեծամեծ և հանգստաւէտ վանորայս կ'նստին չեմ գիտեր ի՞նչ ընելով կամ մտածելով։

Մեք մինակ մեր թեմօրէից վրայ խօսեցանք. միթէ շատ մը առաջնորդանիստ թեմերու վիճակն ալ այսքան ու ասկէ աւելի տխուր չէ՞։ Սոյն միջոցին Երզնկայի գիւղօրայք ու՞ր ղրկեն ընծայացուներ. հոս արդէն եպս. չկայ, բայց Կարին, Խարբերդ, Արաբկիր, Տրապիզոն են. քաղաքներն ալ չկան որ գոնէ հոն ղրկուին. այդ խեղճերուն յոյսը Սեբաստիոյ եպս.ին վրայ էր, այն ալ քանի ամիսէ ի վեր Պոլիս կ'գտնուի։ Հիմա կարելի է մեր սրբազաններն ըսեն թէ թո՛ղ հոս մեզի գան այդ ընծայացուք, մեք ամենայն սիրով կամ անձնուիրութեամբ կ'ձեռնադրենք զանոնք. լա՛ւ, բայց այդ ալ անոնց հաշուին չի գար։ Իբրեւ վերջին խօսք, մեր կարօտ ժողովրդոց հոգեւոր ու բարոյական օգտին համար սա կարծիքը կ'յայտնենք որ եթէ եպս.ք իբրեւ միայն վիճակաւոր չեն երթար կամ չեն կարող երթալ ի գաւառս, գոնէ առժամանակեայ մէկ քանի վիճակներու մէկէն այցելութիւն տալով հարկ եղած հոգեւոր կազմակերպութիւններն ընեն, մխիթարեն ու քաջալերեն ժողովուրդն ու նորէն դառնան իրենց տեղերն. այդ ալ բաւական օգուտ մը կրնայ համարուիլ։ Այս մասին՝ այսչափ։ Երկրիս պատմական վանօրէից վրայ ալ ունիմ հաղորդելիք տեղեկութիւններ, սակայն Աստուծով ուրիշ անգամ։

ԴԱՆԻԷԼ ՎՐԴ. ԹԱԿՈՒԲԵԱՆ
Առաջնորդական Տեղապահ
Երզնկայի և Բէճօրէից

(*) Ասոնց ալ երկու-երեքը 80-90նոց զառամեալ ծերուններ են. հատ մ'ալ կայ որ թէպէտ ո՛չ այնքան տարեց, սակայն անտանելի կերպով խուլ է. երանի՜ իրեն խոստովանողներուն...։

ԳՐԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

«ՆՈՐ ԼՈՅՍ»Ը

Նոր Լոյսի Ա. թիւն երէկ ձեռքս հասաւ։ Կողքը շատ բան կ'խոստանայ իր Բովանդակութեան ճոխ ցանկովն ու գործակիցներու հրապուրիչ անուններով.— անուններ՝ որք իրաւունք կուտան ընթերցողին շնորհաւորելու Նոր Լոյսի Վերատեսուչն խմբագրապետն ու մանաւանդ Պատ. գործակալներն, որք ... չափ փութկոտութիւն ցոյց տուած են, թերթին հրատարակութենէն առաջ անոր հետ ծանօթանալով եւ համեմատապէս կարճ ժամանակի մէջ Նիւ Եորքի Ճէրզիներէն ու Բարիզի պուլվառներէն, Եգիպտոսի Բուրգերէն ու Մանչէսթըրի Փարքերէն, Պալքաններու սարերէն ու Բաբելոնի դաշտերէն, Փոքր Ասիոյ քաղաքներէն ու Սեւ ծովու եզերքէն թերթին յաջողութեան համար աջակցութիւն ընձեռելով, ինչ որ Բիւզանդիոն հազիւ վեց ամսուան մէջ յաջողեցաւ ձեռք բերել։ Բախտաւո՜ր Լոյս։

Նոր Լոյսի չափազանց այլաբանօրէն խմբագրուած Նպատակ-ն ... բնաւ չի տարբերիր այն պայմանագրական Երկու խօսքերէն, Մեր ուղղութիւններէն, Առ ընթերցողներէն եւ ուրիշ այս կարգի յառաջաբաններէն, զորս այս քանի մը տարուան ընթացքին մէջ, վարժուեցաւ յաճախ կարդալ հասարակութիւնը կարգ մը թերթերու ճակատն, որք ընդհանրապէս հասարակաց բարւոյն ծառայելու գովելի նպատակով կ'սկսէին և քանի մը թերթ հրատարակելէ վերջ նոյն գովելի նպատակով կ'դադրէին։ Բայց Նոր Լոյսի տեւականութեանը մասին այդ կարգի տարակոյս յայտնելու շատ անխղճութիւն պիտի ըլլար, քանի որ խնամուած խմբագրութեան մը նշմարելի հետքերը մեծ յոյս կ'ներշնչեն անոր յաջող պայմաններով շարունակութեան. և եթէ Նպատակ և ... իր հռետորական այլաբանութիւնովը քիչ մը խորթ կ'հնչէ մեզ մեղաւորացս ականջին, գոնէ ... պատճառ մը չունին ազդու տպաւորութիւն չներգործելու նորահաս երիտասարդութեան վրայ, որք կարդալով արհեստին կատարեալ ..., բնական է որ հոն ... նկարագիրն ... աւելի եւս տարրնացնել իրենց բարքերն, այն գերազանց պատճառին համար որ մեր նոր սերունդ քննադատութենէ չախորժիր։ Սոլէյի կեանքը, սիրուն պատմուիկ մ'է եւ անհրաժեշտ ամէն ընտանեաց մէջ, մանաւանդ մայրերու առջեւ կարդացուելու, զի «կին» պակասէ զինք. իսկ Գիտական Քրոնիկն համառ հեղինակին էն լաւ կտորներէն չէ։ Օսմ. ... մասին գրուածներն այժմէութիւններ են՝ զոր պէտք է կարդան մեր կարգ մը տաճկագէտներ, որք բնաւ չհետեւելով լեզուին նորանոր փոփոխութիւններուն ու հետզհետէ ստացած ճկունութեան, դեռ կ'շարունակեն իրենց աւանդական ..., չմոռնալով նաեւ առանց նշանակութիւնն հասկնալու գոց սորված կարգ մը արաբերէն ու պարսկերէն անհարկի գործածուած բառերով խճողել իրենց գրութիւնն, որք առանց անոր ալ արդէն իմաստ մը չեն կրնար արտայայտել. իսկ Անգլ. ... կ'երեւի թէ ցանկն ստուարացնելու նպատակով զարդի տեղ եկած մտած է թերթին մէջ։ Կարօն, որ այնչափ դիւրութիւն ունի համով հոտով գրութիւններ կարդացնելու, ինչո՞ւ արդեօք բաւականացած է Մայըրէնի ... «Մեղք ...» հանրածանօթ ոտանաւորն, արձակ ... փոխելով։ Վարժարաններու ... կրթական արհեստին գիտակցութիւնով խմբագրուած գրութիւն մ'է։ Յօդուածագիրն յաջողած է մատը վէրքին վրայ դնել. մէկ քանի կէտերու վրայ մեր կարծիքի տարբերութիւնը պատճառ մը չէ որ չյանձնարարենք կրթական գործերով զբաղողներու կարդալ այդ գրուածը։ Ո՞վ չի կարդար ...ի նօթերն, ի՞նչ սիրուն ոճ, ո՞վ չէ զզուած մեր կարգ մը ինքնակոչ տիրացուներու ...ներէն ու ...ներէն զորս իբրեւ սրբազան երաժշտութիւն կ'ջանան կլլեցնել մեզ. հապա վարդապետներուն ուռուցիկ քարոզնե՞րն, այն հազերն ու բացագանչութիւննե՛րն որք բան մը չեն ըսեր։

Բայց հակասութիւն կ'տեսնուի թերթին առաջին եւ վերջին յօդուածներուն մէջ. երբ Լոս... Լոս... իրաւամբ կ'ձաղկէ անիմաստ խօսքերը, Զգոյնի՝ «Սրտերու յուշատետրէն նամակ» մը կ'գրէ որմէ ի զուր կ'ջանայ մարդ բան հասկնալ. Զգոյնի դեռ այն վեբոսական ժամանակներուն մէջ կ'կարծէ ինքզինք, ուր ամէն գրողի սկզբունքն էր «Բարւոյն, Գեղեցկին եւ Ճշմարտին» շուրջը դեգերել, թէեւ այս երեքէն եւ ոչ մէկին հետքը կարելի ըլլար նշմարել իրենց գրուածներուն մէջ. եւ զարմանալին այն է որ Զգոյնիկ զոր կ'կարծենք օրիորդ մ'ըլլալ, կ'արհամարհէ նիւթը, գծուծ կ'գտնէ երկու անգամ երկուքի հաշիւներն, եւ կ'փափաքի որ նիւթէն վեր, եթերային խնդիրներ առարկայ ըլլան «Արշալոյս»ի խոհերուն. բայց կ'կարծենք որ Այն. օրիորդը չարաչար կ'սխալի երբ կ'հաւատայ թէ սպանիական դղեակներով պիտի կրնանք ապահովել մեր իգական սեռի ապագան, մինչ իրականութիւնը հակառակը կ'ամփոփէ, և վիճակագրերը կ'վկայեն որ, ամէն ժամանակ, ամէն տեղ, հոգւոյն և նիւթին միացումներն են, որ երջանիկ տանտիկիններ, հաւատարիմ ամուսիններ ու ծնողասէր մայրեր դարձուցած են մեր օրիորդները. ա՛խերով, օ՜ֆերով, բանաստեղծութիւնով, սնոտիաբանութիւնով հաց ու մաշ եղողները ապագան աչքէ առջեւ է. անցեալին վրայ ակնարկ մը նետել կ'բաւէ երկու կերպ դաստիարակութիւններու արդիւնքը նկատելու համար. ...նին, ծովերուն, հովերուն դէմ մենախօսողներն ո՞ւր, դամբարակուած ըլլալով, աւելին, առեղին, մոռանին փարողներն ո՞ւր. Իսկ միեւնոյն թերթին մէջ Եւտերպէի նկարներն ուրիշ բան չեն ապացուցաներ եթէ ոչ վերացականութեան, անձայնածիր վերացականութեան ... մը ... պարզ հաննի, ... այն իր քնարերուն իմացական և ընկերական մակարդակին բարձրացման ու ընտանեկան անդորրութեան։ Մինչեւ իսկ եթէ կամք ըսէ Եւտերպէ եւ ուրիշ բազմաթիւ Եւտերպէներ — որոնց թիւն այնքան սահմանափակ չէ մայրաքաղաքիս մէջ — կրնան թաղային արհեստանոցներ բանալով իրենց շուրջն հաւաքել թաղեցի տիկիններ ու օրիորդներ, և թէ՛ ձեռագործ ... և թէ անոնց միտքը մշակել։ Բայց առ այս պէտք է նախ նիւթը չարհամարհել սորվիլ։

Յուսալից տրամադրութիւններով վերջացուցի Նոր Լոյսի Ա. թիւը։ Յաջողութիւն կ'մաղթենք մեր արդի պաշտօնակցին։

ԲԱՍԻՄ

«ՏՈՒԱՄ» ՄԸ Ի ՀԱՅԴԱՐ ՓԱՇԱ

Հայտար Փաշայէ երեկի թուով սա հետաքրքրաշարժ դէպքը կ'գրեն մեզ.—

ՀԱՅԴԱՐ ՓԱՇԱ, 14 Հոկտ. 97.

Ատաբազարցի պատուաւոր երիտասարդ մը կ'նշանուի Սկիւտար բնակեալ 16 տարեկան օրիորդի մը հետ, որ հօրմէ որբ է։ Տղան քանիցս Ատաբազարէ աղջկանը մօր կ'գրէ, պատուաւոր անձի մը միջոցաւ լուր կ'ղրկէ որ աղջիկն Ատաբազար տանի, որպէս զի օրինաւորապէս ամուսնանայ, բայց ի զո՜ւր. զի օրիորդին հայրն, որ բուն հօրմէն ժառանգական հարստութեան մեծ մասն իւրացուցած էր, կ'դժկամակէր այս ամուսնութեան։ Երիտասարդը քանի քանի դիմումներէ յուսահատած՝ օրիորդին դաստիարակուհւոյն ալ երկիցս նամակ կ'գրէ որ աղջիկն իր հսկողութեամբ Ատաբազար տանի եւ յանձնէ Առաջնորդարան։ Դաստիարակուհի օրիորդը կ'դիմէ աղջկան, ի ձեռին ունենալով նշանածին հրկնակ նամակներն, որոց ի տես նա կ'համակերպի իր պաշտպանուհւոյն հետ երթալ յԱտաբազար եւ ամուսնանալ։ Երէկ (13 Հոկտ.) առաւօտ երկուքին դիմեցին ... երբ ի Հայտար Փաշա կայարան հասած էին, աղջկան երկրորդ հայրը վրայ կ'հասնի, որով իրենց ... թեան միջամտութիւնը պէտք կ'ըլլայ, որ աղջկան նպատակին ...

կ'յանձնէ Գատըգիւղի հոգեւոր իշխանութեան Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանի։ Սա, աղջկան մօր պաղատանաց վրայ կ'հրամայէ որ աղջիկը շաբաթ մը եւս միայ իր մօր տանն ուր չէր ուզեր երթալ, որպէս զի պէտք եղածներն հայթայթուին եւ առաջիկայ շաբաթ աղջիկը ղրկուի յԱտաբազար։ Այս առթիւ գնահատելի է Հայտար Փաշայի զինուորական փոխադրութեանց տնօրէն եւ ճանապարհորդաց յանձնաժողովին նախագահ Թելաղ պէյի օրինապահութիւնն, որ մինչեւ Մելքիսեդեկ Սրբազանի քով տարած եւ յանձնած է սոյն առամին անդամները և անդամուհիքը, զի մի գուցէ որ եւ է անկարգութիւն եւ ձեռնարկութիւն տեղի ունենայ աղջկանն երկրորդ հօրն եւ ուրիշներուն միջեւ։»

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ՌՈՏՈՍԴՕ

ՌՈՏՈՍԴՕ, 13 Հոկտ. 97

Երբ Բիւզանդիոնի մէջ կարդացինք «Տխրար Թաղականներ» վերնագրով յօդուածն որուն յաջորդեց Արգոսի մի նամակը, մեք եւս յուզուեցանք և բարեկամաց առաջարկութեանց վրայ մեր ժանգոտած գրիչն առինք իրաց վիճակը բացատրել ջանալու յաւակնութեամբ։ Քաղաքիս հայ հասարակութեան վարիչ զօրութիւնը զարմանալի գաղափար մը կազմած է դաստիարակութեան վրայ. եթէ անգամ մը նկատողութեան առնուի անոր սկզբունքն՝ ամէն զեղծմունք բացայայտ կ'ըլլան։ Արդ՝ ահա ինչ որ կը խորհին դպրոցի վրայ. «դպրոցը վայր մ'է ուր մեր զաւակները պիտի յաճախեն մինչեւ որ պատանեկութեան հասնին. հոն պիտի ուսանին կարդալ, քիչ մ'ալ հաշուել. յետոյ իւրաքանչիւր հայր իր յարմար դատած բարոյականը պիտի աւանդէ իր զաւակին»։ Հետեւաբար դաստիարակութեան դերը բոլորովին կ'ուրանան և կ'քաջալերուին միայն այն ինքնակոչ դասատուք որ կ'ստորնանան գործիք ըլլալու գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար այս ձախորդ դրութեան։

Ըստ մեզ ահա այս է պատճառ որ պատանիներու՝ դասատուութեան պաշտօններ յանձնուած են, որ տարեկան հարցաքննութիւնք դանդաղ կ'ըլլան, որ աշակերտք ի տղայ տիոց գերի եղած են շատ մը մոլութեանց, որ կարող դասատուք կ'սկսին անպատուութիւն համարել իրենց պաշտօնը։ Այս ամէնը ներկային մէջ. ապագային՝ մեր զաւակունք պիտի սպասեն որ փորձառութեան դասերն ուղղեն զիրենք. բայց շատ ուշ են փորձառութեան դասերն և դժբախտաբար շատ անգամ անօգուտ։ Ուրեմն հարկ է գիտնալ թէ դպրոցը պարտի աշակերտին տալ նախնական փորձառութիւն մը, պատմական եւ գիտական համառօտ պատկեր մը գծելով ուսանողին մտաց վրայ։

Մինչեւ որ ժամանակը չուղղէ մեր վարիչ մարմնոյն թիւր կարծիքն, ի զուր Արգոս յորդոր պիտի կարդայ։ Կուսակցական ոգին կուրացուցած է զմեզ և ոմանց անտարբերութենէն, ոմանց արծաթասիրութենէն, ոմանց անկարողութենէն ու ոմանց իմաստակութենէն օգուտ քաղելով կ'տիրապետէ ի վնաս անմեղ մանկտւոյն։

Մեր--նի մը

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ. — Օսմ. և հելլէն պատուիրակներն երէկ ալ գումարուեցան Խարիճիյէի մէջ. նիստն աւարտեցաւ ժամ 11 ին։ Խորհրդակցութիւնք կ'հիմնուին 18 յօդուածներէ բաղկացեալ հաշտութեան վերջնական դաշնագրոյ մը վրայ զոր պատրաստած է արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշա։ Ծրագրոյն ութ յօդուածներն ընդունուեցան։

—Աւստրեան Թերթ մը կ'ըսէ թէ հաշտութեան բանակցութեանց գլխաւոր կէտերն են պատերազմի գերիներու փոխանակութիւնը, պատերազմի ղեկավարու պատճառաւ պատասխանատու ճանչցուած երկու կողմի հպատակաց ներման արժանանալն, երկու կողմի հպատակաց երկուց կառավարութեանց երկիրներուն մէջ բնակելու իրաւունքն, Եպիրոսի հելլէն զօրաց յարձակումները, հելլէն նաւատորմին կողմէ մէկ քանի ծովեզերեայ վայրերու տրուած վնասուց ենթակայ եղողներու հատուցումն և հեռագրական ու Թղթատարական յարաբերութեանց վերահաստատումը։

ՍԱՀՄԱՆԱԳԼԽՈՑ գծման յանձնաժողովն իր աշխատութեանց պիտի սկսի Ձիկօի բլուրէն։

ԱԹԷՆՔԷ Հոկտ. 26 Թուով կ'հեռագրեն. — «Ելմտական նախարարը տուգանաց փոխատուութեան խնդիրը պիտի որոշէ հակակշռի յանձնաժողովոյ կազմութենէն յետոյ. կ'ըսուի թէ փոխատուութեան համար Սըրէտկար Վինսընդի ըրած առաջարկութենէն աւելի շահաւոր պայմաններով փոխատուութիւն առաջարկուած է Մ. Սդրէյդի, որ կ'յուսայ թէ հարկ չմնայ Մեծ Տէրութեանց երաշխաւորութեան։»

ՀԵԼԼԷՆ ԲԱՆԱԿԸ. — Պատերազմական նախարար զօր. Սմոլենից կ'զբաղի հելլէն բանակին վերակազմութեան խնդրով։ Ընդհ. բանակետղէն զատ, ուր պաշտոններն ալ պիտի մարզուին, կ'խորհի նաեւ նոր դրութեամբ հրացանով զինել զինուորները։ Նշանառութեան համար վարժարաններ պիտի հաստատուին. նոյնպէս ենթասպաներու եւ սպաներու համար։ Ասկից զատ օրինագիծ մ'ալ պիտի պատրաստուի, որպէս զի բարձրաստիճան սպայք երեսփոխանական ընտրութեանց գործերուն չխառնուին եւ երեսփոխան չընտրուին։

ՀԵԼԼԷՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ.—Իշխան Մավրոկորդատօ եւ Մ. Սդէֆանու կրկին այցելութիւն տուին դեսպաններուն։

ԱԹԷՆՔԷ կ'հեռագրեն Հոկտ. 25 Թուով. — «Թեսալիայի գաղթականաց վերադարձի խնդիրը կարգադրուեցաւ էտհէմ փաշայի եւ հելլէն պատուիրակաց միջեւ։ Նախ պիտի վերադառնան բնակիչներն այն գիւղերուն որք օսմ. զօրաց ձեռքը կ'գտնուին. քաղաքաց բնակիչներն ալ յետոյ։

—«Հելլէն կառավարութիւնը խիստ հրամաններ տուաւ, որպէս զի ի Կրետէ զէնքի փոխադրութիւնն և կամաւորաց առաքումն արգիլուի։

—«Ասդի կ'իմանայ թէ Տէրութիւնք կ'ուզեն որ օսմ. զինուորք Կրետէի մէջ մնան։»

—Հելլէն կառավարութիւնն օրինագիծ մը պատրաստեր է հակակշռի յանձնաժողովոյ ձեռնհասութեան վրայ։ Այս օրինագիծ հիմ պիտի բռնուի Տէրութեանց հետ համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար։ Օրինագծին վիճաբանութիւնք այս շաբթու պիտի սկսին, որպէս զի օտար Տէրութեանց ներկայացուցիչներուն առաջարկած փոփոխութիւնք գործադրուին։ Զրոյց կայ թէ հակակշռի յանձնաժողովը կ'ուզէ որ Կորնթոսի ջրանցքի հասոյթներն ալ իրեն յանձնուին։ Ֆրանս. եւ անգլ. պատուիրակներն այդ հասոյթներու վիճակագրութիւնը պահանջեր են։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Երեսփ. Ժողովը Նոյեմ. 1/13ին պիտի գումարի, զի ելմտացոյցն այդ թուականէն առաջ կարելի պիտի չըլլայ պատրաստել։

ԹԵՍԱԼԻԱՅԻ երեսփոխանք ներքին գործոց նախարարին ներկայանալով իրենց տեսութիւններն յայտնեցին կարօտ Թեսալիացիներու օգնելու մասին։ Նախարարը պատասխանեց թէ կառավարութիւնը լրջօրէն կ'զբաղի այդ խնդրով։ Թեսալիացի գաղթականք համալսարանը պիտի ընդունուին առանց վճարելու հարկիր տրախմի տուրքը։ Թեսալիացի մէկ քանի գաղթականք արդէն Տամբօ ժամներ եւն հելլէն յանձնաժողովն Աթէնքէ ալիւր ուզեր է կարօտ գաղթականաց համար։

ՀԵԼԼԷՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄ. — Ծովային նախարարութեան որոշմամբ բոլոր մարտանաւք մէկ նաւաբաժին պիտի կազմեն՝ հրամատարութեամբ դեր-ծովակալ Քանարիսի։ Թորփիլանաւերն ալ անոնց պիտի միանան։

— Դեր-ծովակալ Սգամաղէօրի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ մարտանաւերու և նաւային սպայից վիճակը քննելու։

ԱԹԷՆՔԻ մէջ զրոյց կայ թէ մէկ քանի երեսփոխանք պիտի առաջարկեն Երեսփ. Ժողովին, խորհրդարանական յանձնաժողով մը կազմել զինուորական յանձնաժողովին նման քննելու պատերազմի առեն սպայից ունեցած ընթացքը։

ՌՈՒՍԻՈՅ կողմէ Թեսալիոյ գաղթականաց վերադարձի յանձնաժողովին պատուիրակ կարգուեցաւ Սկիճպի հիւպատոսարանին քարտուղար Մ. Զէրպայքօ։

ԹԵՍԱԼԻՈՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՔ. —Հելլէն կառավարութիւնը խնդրեց էտհէմ փաշայէ որ գաղթականաց վերադարձին համար որոշուած ճամբաներէն զատ ուրիշներ ալ ցոյց տրուին, բայց էտհէմ փաշա պատասխանեց թէ ինչ ինչ արգելիչ պատճառներով կարելի չէ արտօնել որ ուրիշ ճամբաներէ ալ անցնին։

—Ցունաստանի ներքին գործոց նախարարութիւնն հրամայեց գաղթականաց վերադարձի յանձնաժողովին տեղեկագրել թէ գաղթած առեններն ո'րչափ էին և այժմ որչափ են, որպէս զի մեռածներուն թիւն հասկցուի։

ԳՆԴ. ՎԱՍՈՍ. — Հռոմի լրագիրք կ'ըսեն թէ գնդ. Վասոս ծանրապէս հիւանդ է։

ԿՐԵՏԷ. — Հաննայէ կ'հեռագրեն թէ կուսակալի օգնականը ծովակալաց հաղորդեր է Բ. Դրան բաղձանքը թէ միջազգային դատական զինուորական յանձնաժողովը լուծուի և Ջիքալարի ամբաստանեալք դատուին կայսրութեան ամէնէն մօտ նահանգին մէջ և կամ Հաննայի մէջ օրինաւորապէս կազմուած ձեռնհաս դատարանի մը առջեւ։

—«Աւստրեան Քայզէր Ֆրանց Յօզէֆ Ա. և Ֆրէ-նդսպէրկ մարտանաւք այսօր Սուտայի ծովածոցը ժամանեցին։»

—Իտալացի նաւային սպայ հարիւրապետ Ամոբէգդի ծրագիր մը տալով ծովակալաց, միջոցներ առաջարկեր է յետպսօրիկ կղզւոյն մէջ շփոթութեանց առաջքն առնելու համար։ Ծովակալք նկատողութեան առնլով այդ ծրագիրը խորհրդակցութեան ենթարկեր են և կ'կարծուի թէ ի մօտոյ գործադրուի։

—Կղզւոյն ժողովրդեան մէկ մասը ծովեզերեայ քաղաքաց մէջ հաւաքուած ըլլալով, դուրսէն եկողներու համար այլեւս տեղ չէ մնացեր։ Անոնք չորս քրիստոնեայ ընտանիք Գանդիա երթալով տեղ չին գտեր, որով պարտաւորեր են Ցունաստան դառնալ։

—Կղզւոյն մէջ այսօրեւս ծայրայեղ թշուառութիւն կ'տիրէ և մեծ ցաւ ու յուսահատութիւն կ'պատճառէ ամբողջ ժողովրդեան։

—Գնդ. Զէրմսայտի ջանքերը՝ Կրետէի մէջ ոստիկան-զինուորներ կազմելու համար, ցարդ արդիւնք մը չեն ունեցեր։

—Կուրճի Ընկերութեան շոգենաւ մը, որ օսմ. դրօշ կ'կրէ, Պիրէոսէ Կրետէ ժամանելուն, մէջէն զէնք եւ արգիլեալ նիւթեր գտնուեր են. նաւահանգստի պաշտօնեայք գրաւեր են զայնս։

—Հռոմի լրագիրք կ'ըսեն թէ Կրետէի խնդիրը փութով կարգադրելու համար ջանքեր կ'ըլլան։ Հաւանական կ'երեւի որ միջազգային զինուորք ձմեռն ալ կղզին մնան. ուստի Իտալեան Վոլթո նաւն, որուն մէջ կան երկու հազար անկողին, ի մօտոյ Կրետէ պիտի երթայ՝ Հաննայի, Հալէբայի եւ Եէրաբեդրայի իտալեան զօրաց համար։ Ասոնց մէկ մասը ցարդ կ'բնակէին Հաննայի հանրային պարտէզին մէջ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆՔ ինչ գաղափար ունին Իտալոյ վրայ. ասիկա շատ լաւ ցոյց տուին, երբ Համայ Թերթեր հրատարակեցին Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար հանգուցեալ Ռոպիլանդ կոմսին նամակն, որով կ'ըսէր Պերլինի իտալեան դեսպան Տի Լօնէյ կոմսին թէ ինք հաւատ չունի Երրեակ Զինակցութեան վրայ, որ Իտալիոյ համար մալ և ապարդիւն բան մը եղած է։ Որովհետեւ Ռոպիլանդ կոմսին իտալեան հայրենասիրութիւնն ու քաղաքագիտութիւնն ամէն տարակոյսէ վեր են, իր նամակին հրատարակումը բնականապէս ոյժ տուաւ իր այն ազգակիցներու կարծիքին որք օգուտ մը չեն սպասեր Երրեակ Զինակցութենէն և կը ցաւին որ տակաւին հինգ տարի Իտալիա անոր կապուած մնալու դատապարտեալ է։ Հազիւ թէ Ռոպիլանդ կոմսին նամակը լոյս տեսաւ, եւ ահա՛ գերման թերթեր ցոյց տուին թէ ինչ կ'խորհին Իտալիոյ վրայ։—«Թո՛ղ Իտալացիք իրենց գլխուն ճարը նային, մեզ ինչ փոյթ» գրեց Միւնիխի Նէօյէսթէ Նախրիխթէն։—«Իտալիա մեծ եղաւ իր կլած պարտութիւններով միայն. թո՛ղ իր առջի ընթացքը շարունակէ» գրեց Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկ, որ կշտամբանքով ու ճշգնութեամբ խառն յօդուածի մը մէջ Իտալիոյ երեսը զարկաւ բանակ գէշէն բնաւ չունենալն, իր Թնդանօթներուն ու հրացաններուն հին ըլլալն, հեծելոց ձիերուն ալ քիչ եւ գէշ, երկաթուղւոյ գծերուն անբաւական և իտալացի ժողովրդեան քաղաքական վստահութեան անարժան ըլլալն ու անտեսապէս քայքայուած։ Գերման լրագրերուն այս գրածները չեն նմանիր այն կնոջ բանին որ իր էրկան մէկ մէջքին չի ըլլալն երեք կամ չորս տարի ետքը կը գիտէ, այն իրիկուն ու ձեռքը պատրուկ կ'դառնար էրիկը։

—Իտալական լրագրին կողմէ այս յայտնութիւնք մեծ տպաւորութիւն ըրած են Հռոմի մէջ, ուր կ'վախնան որ մի գուցէ ենթադրուի թէ այժմու տեսուած նախարարութիւնը չէ ուզած նորոգել դաշնագրութիւնն և Ումպէրթօ Թագաւորին շնորհիւ կարելի եղած է այն։ Հաստատելու համար թէ այն ժամանակի նախարարութիւնն համամիտ էր արքունիքին, այժմեան վարչութիւնը մտադիր է հրատարակութեան տալ մինչեւ հիմակ անտիպ մնացած պաշտօնագրեր։ Բայց ասիկայ այն առեն պիտի ընէ, երբ Իտալիոյ մէջ երրեակ զինակցութեան հակառակորդք հանգուցեալ Ռոպիլանդի կոմսին յայտնութիւններն իրենց ձեռքը զէնք մ'ընեն։ Նոյն հռչակաւոր նամակին մէջ յայտարարուած է նաեւ թէ 1887ին նաւային դաշնագրութիւն մը կնքուած է ընդ մէջ Անգլիոյ և Իտալիոյ, Միջերկրականի մէջ Իտալիոյ նաւային շահերը պաշտպանելու համար. բայց անգլ. լրագիրք կ'ժխտեն թէ երբեք այսպիսի դաշնագրութիւն մը չէ կնքուած։

—Հռոմի Օբինիոն թերթն Իտալիոյ և Ֆրանսայի առեւտրական յարաբերութեանց խնդիրն ուսումնասիրելով կ'ըսէ թէ քաղաքական պատճառներ արգելք կ'ըլլան այս մասին մերձեցում մը առաջ բերելու։ Որովհետեւ Ֆրանսա ապահովութիւն կ'ուզէ Իտալիոյ՝ երրեակ զինակցութենէն բաժնուած ըլլալուն։ «Այդ, կ'ըսէ նոյն թերթն, այդ բաժնումն Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ հետ մեր (Իտալիոյ) առեւտրական յարաբերութեանց խզումն պիտի առաջ բերէր. Այդ երկու Տէրութեանց հետ 1892ին կնքուած առեւտրական դաշնագրութեանց պայմանաժամն երրեակ զինակցութեան պայմանաժամին հետ մէկտեղ կ'սպառի. եւ Կեդրոնական Եւրոպիոյ երկու կայսրութեանց հետ Իտալիոյ առեւտրական յարաբերութեանց խզումն այնպիսի չարիք մ'է, զոր Ֆրանսայի հետ ձեռք բերուելիք համաձայնութիւն մը չի կրնար փոխարինել»։ Ըստ նոյն լրագրոյ, այս տագնապալի կացութենէն ազատելու միակ միջոցն է 1904էն առաջ դաշնագրութիւն մը կնքել Ֆրանսայի հետ, եւ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ դաշնագրոց պայմանաժամուն լրանալէն առաջ, նոյն դաշնագրոց պայմանաժամուն երկարաձգումը ձեռք բերել։

ՍԸՐ ՄԱՅՔԸԼ ՀԻՔՍ ՊԻՉ, Անգլիոյ ելմտական նախարարը, շատ քննադատուեցաւ անցեալ ուրբաթ Թայմզի, Սթանտըրտի և Տէյլի Նիւզին մէջ, երկմետաղեանց խնդրոյն վրայ անգլ. կառավարութեան որոշումն Ամերիկայի մէջ հրատարակուելուն համար, նախ քան անգլ. ազգին հաղորդուիլը։ Լոնտոնի Ջօլ դրամատունք եւ ստացաւորք այս խնդրոյ վրայ աղերսագիր մատուցեր էին նախարարին, որ շատացած էր խոստանալով պէտք եղած Թուղթերը Խորհրդարանին մատուցանել, մինչ նոյն օրն իր որոշումն կ'հրատարակուէր ի Նիւ Եորք։ Ըստ այս որոշման, Անգլիա դարձեալ չի յարիր Արծաթի դատին։ Միջազգային նոր Դեսպանախորհրդոյ մը պէտքը չ'զգար, և չարտօներ Հնդկաստանի Փողերանոցներն արծաթ դրամ ազատապէս կոխելու։ Արծաթապաշտներու կ'մնայ նոր առաջարկ մը բերել։

—Ահաւասիկ Անգլիոյ պատասխանագիրն այս խնդրոյ մասին. «Թագուհւոյն կառավարութիւնը կ'յայտարարէ թէ չի կրնար խորհիլ առ այժմ վերաբանալու Հնդկաստանի իր փողերանոցները։ Կ'ցաւի թէ Մ. Նահանգաց առաջարկութիւնները պիտի չկրնայ ընդունիլ, նկատելով որ ինք ալ Մ. Նահանգաց և Ֆրանսայի չափ շահ ունի որ ոսկիի ու արծաթի տարբերութեան համար հաստատուն սակ մը սահմանուի և սպիտակ մետաղն աւելի ընդարձակօրէն գործածուի։ Իր գտնուած պարագաներուն մէջ չի կարծեր որ միջազգային համաժողովոյ մը գումարումը փափաքելի ըլլայ, բայց պատրաստ է նկատողութեան առնլու Ամերիկայի կողմէ եղած ամէն կարգի գործնական նոր Թելադրութիւնները։ Անգլիա իր այս պատասխանին կցեց Հնդկաստանի փոխարքայութեան վարչ. խորհրդոյ ելմտական անդամին տեղեկագիրն ալ, որ Հնդկաստանի փողերանոցները չբանալու պատճառները կը Թուէ։

—Ուաշինկդընէ հեռագրեալ մ'ըսէ.— Մ. Նահանգաց [illegible] պաշտօնատան մէջ այնպէս կ'նկատուի թէ Անգլիոյ այս պատասխանն՝ արծաթի խնդրոյն համար միջազգային համաձայնութիւն մը գոյացնելու յոյսերը կ'ջախջախէ։ Հասկցուած է որ Անգլիա թէ չյարի, [illegible] պիտի չ[illegible]։ Մ. Նահանգները իրենց [illegible] երկու կարելիութիւն ունին. կամ [illegible] և կամ պահպանումն ոսկեդրամի։ Բնականաբար երկրորդ կարելիութեան կողմը կ'հակին և [illegible] ելմտական միջոց մը [illegible] են արդի դրութեան [illegible] մէկ քանի ուղղելով։

—Լոնտոնէ ալ հետեւեալը կ'հեռագրեն. — Ամերիկեան պատուիրակներն իրենք ալ կ'ընդունին թէ իրենց պաշտօնը չէ յաջողած, քանի որ Անգլիա կ'մերժէ մասնակցիլ դրամական համաժողովի մը։ Բայց, որովհետեւ Անգլիա իր պատասխանով տրամադրութիւն ցոյց կուտայ իրեն ըլլալիք ուրիշ առաջարկութիւններ ընդունելու, ամերիկեան պատուիրակներն որոշեցին ձեւի համար Բարիզ վերադառնալ եւ Ֆրանս. կառավարութենէն խորհուրդ հարցնել թէ փափաքելի՞ է նոր առաջարկութիւններ ընել. սակայն այս ուղեւորութենէն ալ արդիւնք մը չի յուսացուիր։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ. — Մարաղայի մէջ ծագած խռովութիւնք երկարատեւ չեղան։ Պարսիկ իշխանութիւնք իրենք զիրենք յարգել տուին խռովարարներուն։ — Դաւրէժի մէջ տնտեսական կացութիւնը ծանր է։ Ահմադ դրամը խիստ սակաւ է, եւ արդէն բանուկ դրամն արծաթն է Պարսկաստանի մէջ։ Թէհրանի Փողերանոցը (Սարրաֆխանէ) փակուեր է. պատրաստ արծաթ չկայ եղեր որ կոխէ։ Դաւրէժի մէջ առեւտուրը գրեթէ դադրած է։

—Իգդամ ձեռնհասն կ'նկատէ Բեգերպատրիկի Վէտամոսդիի այն լուրը թէ Պարսկաստանի մէջ քուրդերը կը սպաննեն քրիստոնեաները։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԱԿԱՆ ԴՂՐՈՑՆԵՐԸ Կովկասիոյ մէջ հարիւր ութ հատ են, Ասոնցմէ 91ն եւրոպական Ռուսիոյ մէջ, երկուքը Լեհաստանի, չորսը Կովկասիոյ եւ 11ն ասիական Ռուսիոյ մէջ։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ Ի ԿԱՒԿԱՍԻԱ.— Նովոյէ Վրէմիայի մէջ կ'կարդանք. — «Նոր Պայազիտի գաւառապետ աւագ օգնական Կորկանով տեղեկութիւն ստացաւ թէ Սեպտ. 15ին Ազվերան գիւղացի մի քանի փախստական աւազակներ իրենց գիւղն եկեր են. հաւաքեր են իրենց կիները, տղաքն, երախաներն եւ բոլոր կայքն ու կարասին և անտառը մտեր են, Պարսկաստան փախչելու համար։ Կորկանով կ'հետամտի։ Անտառին մէջ կռիւ կ'բռնուին ոստիկանք եւ աւազակք։ Ոստիկանաց կողմէ կ'սպանուի ենթասպայ Մելքոն Մուրատեանց եւ կ'վիրաւորուին 2 ձիաւոր, իսկ աւազակներէն մին կ'վիրաւորուի եւ հոգին կ'աւանդէ գեղացիի մը տան մէջ։ Որովհետեւ գիւղացիք ոստիկանութեան չէին օգնած, այլ ընդհակառակն արգելք յարուցած էին, կառավարութիւնն անոնց տուներուն մէջ Խազախներ եւ ոստիկաններ նստեցուց, եւ փախչող աւազակներուն ետեւէն նոր հետապնդում մը ղրկեց։ Սպանուած ենթասպան հողին յանձնուեցաւ Նոր Պայազիտի մէջ Գաւառապետին ներկայ գտնուելով Թաղմանց։»

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՔ.—Սպանիոյ նախարարաց խորհրդոյն անցեալ Եշ.ի նստին մէջ, Մ. Նահանգաց եւ Սպանիոյ յարաբերութիւնք երկար խորհրդակցութեան առարկայ եղան. [illegible] Կուպայի պատերազմին վերջերս Նիւ-Եորքէ դրկուած օգնութիւնք՝ Սպանիան [illegible] կ'ըսէ Մ. Նահանգաց թէ ներկայ նախարարութիւնն իր նախորդին չափ համակերպող պիտի չըլլայ միջազգային իրաւանց բռնաբարման։ Այս մասին հրահանգ ղրկուեցաւ Սպանիոյ դեսպանին յՈւաշինկդըն, որ տակաւին Մ. Տիւբիւի մը [illegible] է, որովհետեւ այս փափուկ խնդրոյ վրայ Ամերիկայի կառավարութեան հետ կ'ուզուի բանակցիլ այնպիսի քաղաքագէտի մը միջոցաւ որ տեղեակ ըլլայ խնդրոյն նախընթաց պարագաներուն։

ՔՈՒՊԱ.— Նիւ Եորք Հէրըլտ Հավանայի իր Թղթակցէն սա հեռագիրը կ'հրատարակէ — Զօր. Վէյլէր մերժեց իր պաշտօնն յանձնել զօր. Քասդէլանոսի որ փոխանորդաբար պիտի վարէ [illegible] Մարէշալ Պլանքոյի։ Սպանիական կառավարութիւնն իմացածին պէս, հրամայեց զօր. Վէյլէրի որ պաշտօնը Թողու. բայց սա յայտարարեց թէ հրամանատարութիւնն յանձնելէ առաջ կ'ուզէ ի ձեռին ունենալ իր յաջորդին մէկ գրութիւնն, հաստատելով թէ Քուպայի [illegible]։ Զօր. Քասդէլանոս մերժեց եւ քաշուեցաւ, որով զօր. Վէյլէր մինչեւ Մարէշալ Պլանքոյի ժամանումն 18/30 Հոկտ.՝ [illegible]։ Զօր. Վէյլէր [illegible] մը տուաւ ի պատիւ [illegible] քաղաքացիներուն [illegible]։ [illegible] ժողովրդեան որ [illegible] իր երկրին համար կործանարար քաղաքականութիւն մը։ [illegible] զօր. Վէյլէրի կողմը պիտի բռնեն եղեր։ Կացութիւնը ծանր է։

ՓԻԼԻՊԵԱՆ կղզիներու մէջ պատահած փոթորիկէն Լէյդ քաղաքին վնասն եօթնուկէս միլիոն ֆր. կ'հաշուուի։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ. — Շակրա Քոդալի ճակատամարտն, զոր երէկ պատմեցինք, պատերազմական ամէնէն մեծ դէպքն է՝ արժանի արձանագրուելու անգլեհնդիկ զինուորական փառաց տարեգրութիւններուն մէջ, բայց զօր. Պիկսի զօրաբաժինն որ այս ճակատամարտը կատարեց մեծ կորուստ ունեցաւ։ Պաշտօնական տեղեկութեանց նայելով 156 մեռեալ ու վիրաւոր կան։ Զօրաբաժինն անցեալ եշ. տիրեց Սարաքայի՝ առանց նոր կռիւի։ Զօրախումբին ամէնէն լաւ գունդերը պիտի գրաւեն Շակրա Քոդալի լեռնակոյտը։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ֆրանս. նախորդ դեսպան Մ. Լոզէ անցեալ եշ. ի Բէշթ ներկայացաւ Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր եւ իր [illegible] գրերը մատոյց։ Մ. Լոզէ ճաշի հրաւիրուեցաւ. ներկայ գտնուեցին նաեւ կոմս Կոլուխովսքի, Պառոն Պանֆի եւ այլք։ Կայսրը Ս. Ստեփանոսի պատուանշանի մեծ խաչը շնորհեց Մ. Լոզէի։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ քաղաքական շրջանակաց մէջ անտարբերութեամբ դիտուեր է Սերպիոյ նախարարական տագնապը։ Պալքաններու և արեւելեան խնդրոյն նկատմամբ Ռուսիոյ եւ Աւստրիոյ միջեւ եղած կարծեաց փոխանակութիւններէն և գոյացած համաձայնութենէն վերջ, այսպիսի տագնապ մը չունի առաջուան վտանգիչ հանգամանքը։ Հետեւաբար այդ տագնապին ելքը, ներքին խնդիրներու տեսակէտով միայն կարեւոր է։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. —Քէօլնիշէ Զայթունկ կ'ծանուցանէ թէ Վիսպատէնի մէջ Ցարին եւ Գերմանիոյ կայսեր տեսակցութիւնը նախորդ օրը միայն կարգադրուած էր, Հայնրիխ իշխանին միջոցաւ։ Գերման մամուլը անոր քաղաքական կարեւորութիւն չընծայելով հանդերձ, կ'ըսէ թէ այս տեսակցութիւնը կ'հաստատէ Մ. Ֆելիքս Ֆորի Ռուսիա ըրած այցելութեան խաղաղասիրական նպատակը։

ԱՆԴՐԿԱՍՊԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ. — Թիֆլիզի Լիստոք կ'ծանուցանէ թէ Պուխարայի էմիրն հաւանութիւն յայտներ է երկաթուղւոյ ծրագրի մը, որ իր խանութեան երկրէն պիտի անցնի, եւ պիտի կցուի Անդրկասպեան գծին։ Այս նոր երկաթուղւոյ շինութեան պիտի ձեռնարկուի ի մօտոյ։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ֆրանս. նաւատորմի երկու ամրակառոյց [illegible] նաւահանգիստը գտնուած միջոցին, ինչպէս կ'յիշուի, անգլ. Օրիօ շոգենաւն ընկղմեց ֆրանս. [illegible] մարտանաւուն մէկ մակոյկն, որուն մէջ գտնուող նաւաստք խեղդուեցան։ Արդ, Օրիօ պատկանած Ընկերութիւնն համաձայնեցաւ ըրած այդ արկածին համար զոհերու իւրաքանչիւրին ընտանեաց 198 անգլ. ոսկի վճարել։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—1900ի Բարիզի Արուեստահանդէսին գերման պատուիրակ Մ. Րիխտէր անցեալ չորեքթու ի Պերլին բազմաթիւ ունկնդրաց առջեւ բանախօսութիւն մը արտասանեց որ շատ ծափահարուեցաւ։ Ըսաւ թէ 700 քառակուսի մեթր գետին մը ձեռք բերած է՝ Սէնի եզերքը պալատ մը կառուցանելու։ Մ. Րիխտէր Ֆրանսացւոց քաղաքավարութիւնը գովելով ըսաւ.— «1900ի արուեստահանդէսն, որ կարելի է ըսել թէ ցայսօր տեսնուածներուն էն կարեւորն է, Թուական մը պիտի բանայ Ճարտարարուեստի պատմութեան մէջ. Պայքարը մոլեգին պիտի ըլլայ. կ'յուսամ յաղթել գերման ճարտարարուեստին [illegible] պիտի գծենք. եթէ ընթացիկ վաճառման վերաբերեալ մեր արտադրութիւնները զրկենք, զի անյաջողութիւն մը մեծապէս պիտի վնասէ մեր ամբողջ վաճառականութեան։ Ֆրանսա լուրջ օրինակ մը կուտայ մեզ, երդուեալ կրկին գնահատիչներ հաստատելով որք պիտի սահմանեն ի ցոյց դրուելիք առարկաները։ Անոր օրինակին հետեւինք և վար տեսակ առարկայք բնաւ չղրկենք. չմոռնանք Ֆիլատելֆիոյ Արուեստահանդէսին [illegible]։ Չենք կարող մրցիլ Ֆրանսայի հետ որ իր ետին չորս դարու անցեալ մ'ունի արուեստագիտական ճարտարութեանց ճիւղերուն համար, բայց կրնանք դիւրաւ յաջողութիւններ ձեռք բերել տեխնիկական ու մեքենական կիրառութեան մէջ, ուր ոչ ոք կրնայ գերազանցել զԳերմանիա։»

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՏԱՐՄՇՏԱՏ, 25 Հոկտ. — Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար կոմս Մուրավիէվ այս իրիկուն հոս հասաւ։

ՓԱՐԻԶ. — Սիամի Թագաւորը վաղը պիտի հասնի ի Նիս, ուր շաբաթ մը չափ պիտի մնայ։

— Ֆրանսայի Հռոմի դեսպան Մ. Պիյեօ իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

ԻՍՄԱՅԻԼԻԱ. — Սուէզի ջրանցքէն Հոկտ. 11էն 20՝ անցան 83 նաւեր, հասոյթ եղաւ 2,180,000 ֆր.։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիւ 157

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑՈՒՄ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Այս օրերս տեղական լրագրաց ոմանց մէջ՝ ի մասնաւորի Ուսումն. Խորհրդոյ որոշմանց մասին այլ ընդ այլոյ և յաճախ անհիմն տեղեկութիւններ կը հրատարակուին, որոց բնութիւնն է՝ եթէ ոչ դիտումն՝ դժուարութիւններ յարուցանել Խորհրդոյ բազմապիսի գործառնութեանց դէմ, և այս կերպիւ արգելք լինել կրթական նոր օրինաց գործադրութեան, յոր ձեռնարկուած է Ազգն Պատկ. Վարչութեան Տնօրէնութեամբն. Նկատելով որ այդ կարգի հրատարակութիւնք ո՛չ միայն պնոտ գոյն՝ այլ և վնասակար են կրթական գործին բարւոքման, Խորհրդս հարկ կ'համարի ներկայ պաշտօնագրով հրաւիրել ազգային լրագրաց Պատ. խմբագրութիւններն, որպէս զի տեղի չտան իրենց թերթերուն մէջ խեղաթիւրեալ կամ սխալ տեղեկութեանց, և ի հարկին դիմեն Խորհրդոյ դիւանին, ստոյգ տեղեկութիւն առնելու որ և է խնդրոյ մասին։ ԿՆԻՔ

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՐԴՈՅ

(ՄԱՆ. ԽՄԲ. — Եթէ Ուսումն. Խորհուրդն ըսել կ'ուզէ թէ իր Դիւանէն զատ ո՛չ ոք կրթական կամ դպրոցական խնդիրներու վրայ ճիշտ լուր կարող է ունենալ, հարկ չկայ ըսելու թէ այսքան տարապայման յաւակնութիւն անհաւատալի ըլլալու չափ անկարելի և մանաւանդ անկլանելի է։ Բաց աստի, վարչութեան ո՛չ մէկ ճիւղի գործերուն, խորհուրդներուն կամ մասնաժողովներուն, բրածներուն և չըրածներուն վրայ պաշտօնական լուր այնքան շատ կ'հրատարակուի որքան Ուսումն. Խորհրդոյ մասին, որ իր Դիւանն ամէն շաբթու հրատարակութեան կուտայ անանկ տանօթիւններ մ'ալ որք կարծես թէ թուղթ և էջ լեցնելու համար գրուած ըլլային։ Եւ երրորդ, սխալ կամ անհիմն լուրերն հերքելու իշխանութիւն միշտ ունի Ուսումն. Խորհուրդն, և գոնէ մեր թերթին համար խօսելով, մեր սիւնակներ միշտ բաց են հերքումներու և ընդդիմախօսութիւններու առջեւ։ Բայց իշխանութիւն մը զոր Ուսումն. Խորհուրդը չունի՝ ազգային լրագրաց խմբագրութիւններուն դաս տալու եղանակն է։ Պատ. Խորհուրդն ա՛յնքան գործ ունի վարժապետներու հետ որ չենք զարմանար տեսնելով որ ինքն ալ քիչ շատ վարժապետական հովեր առնելու փորձուի երբեմն։)

— Սեպտ. 14ին Խաչվերացի կիրակի օրն Էջմիածնի Տաճարին մէջ կատարուեցաւ Ս. Միւռոնօրհնութեան հանդէսը մեծ շքով։ Թէպէտ լուր տարածուած էր թէ հանդէսը պիտի կատարուի դուրսը, բայց Հայրապետն հրամայեց որ ըստ հին աւանդութեան սոյն եկեղեցական հանդէս կատարուի տաճարին մէջ, թէև երեկոյեան ժամերգութիւնը՝ բակին մէջ։ Ուխտաւորներուն թիւը խիստ մեծ էր, և ընդարձակ պատրաստութիւններ կատարուած էին՝ ամենքն կենդանի կերպով տեղաւորելու և բարեկարգութիւնն անվնաս պահելու համար։ Երեւանի կուսակալը ներկայ էր, Հայրապետին կողմէ հրաւիրուած ըլլալով ի ձեռն Տ. Գրիգորիս Եպս. Գառնակերեանի։

— Ինչպէս արդէն ծանուցինք, Սեպտեմբեր 17ին կանոնաւոր դասաւանդութիւնք սկսաւ Էջմիածնի հոգեւոր Ճեմարանին մէջ։ Այս տարի յունարէն ուսումն եւս մտցուեցաւ հոն։ Պ. Ն. Բարամեան հրաժարեցաւ Ճեմարանէն, եւ Հայրապետին հրամանաւ նշանակուեցաւ Երեւանի թեմական մեծ դպրանոցին տեսուչ։ Ուստի, Ճեմարանի մէջ բաց մնացած է հայ գրականութեան դասը։ Մեսրոպ վարդապետին առաջարկուեցաւ, բայց չընդունեց։ Ճեմարանի սաներուն թիւն այս տարի 200ն անցաւ, որոց համար դասարանք և ննջարանք փոքր գալով, մտատանջութեան մէջ է Վարչութիւնը։

— Կրկնական գործն է Ռուսահայոց. — Ռուս Վարչութիւնն արտօնեց զՊ. Ցակովբ Քօչարեան Տփղիսի մէջ բանալու Գ. կարգի դպրոց արական սեռի համար։ Ֆրանսերէնի և գերմաներէնի ուսուցիչ Տիկին Կերցենշթէյն ալ արտօնուեցաւ նախապատրաստական դասընթացքներ բանալ ամէն սարկաւներու համար։ Ցորմէ հետէ նախակրթութեան գործն հայ-հոգեւորականութեան ու թաղականութեան ձեռքէն առնուեցաւ եւ կրթական նախարարութեան ներքեւ դրուեցաւ, Ռուսահայոց մէջ նախակրթութեան գործն հետզհետէ կ'կոտորակուի։ Տղոցմէ ոմանք պետական-քաղաքային վարժարան կ'յաճախեն, ուրիշներ՝ կա՛մ տուները դաս կ'առնուն և կամ մասնաւորներու բացած դպրոցները կ'յաճախեն, որով անհատական գործունէութեան նոր ասպարէզ մը կ'բացուի դպրոց բանալու մասին, սպասելով որ Տէրութեան նոր ծրագրին համեմատ վերաբացուին հայ նախակրթարանները։

— Տփղիսի Վերա թաղին մէջ, Տէր Աստուածատուրովի նախկին լուցկիի գործարանին մէջ, հայ գաղթականներու համար ձրի ճաշարան մը բացուեր է երկու շաբաթ առաջ։

— Ռուսիոյ հանրային կրթութեան և կրօնից նախարարութեան խորհրդական Պ. Կարապետ Եզեանց ի դիմաց կրթական նախարարութեան ներկայ գտնուեր է Պ. Այվազովսքիի նկարչական գործունէութեան 60ամեակի յոբելեանին։

— Օգոստ. 24ին Դաւրէժ մտեր են 350 հայ գաղթականներ պարսիկ զօրաց հսկողութեան տակ, ու պատսպարուեր են Հայոց գերեզմանատան մէջ։ Շատերը բաժնուեր են Հայոց տուներն իբրեւ սպասաւոր եւ սպասուհի, մէկ մասն ալ յաջորդ կիրակին Տ. Մկրտիչ քահանան առեր տարեր է գիւղերուն մէջ բնակեցնելու։

— Դաւրէժի Հայոց երկսեռ դպրոցները վերաբացուեր են, բացի Բերդաթաղի աղջկանց վարժարանէն, որուն վարժուհին դեռ չէ գտնուեր։

— Գահիրէէ կ'գրեն մեզ հոկտ. 9/21 թուականաւ. — «Եգիպտոսի առաջնորդական տեղապահ Տ. Ցակոբ Ծ. Վ. Աչոտ, որ Ազգ. Պատրիարքարանի միջոցաւ ստացած էր իր պաշտօնի վաւերացման Եպարքոսական Պույրուլտուն, անցեալ ՇԲ. առաւօտ Բաս-էտ-Տինի պալատը գնաց ընկերակցութեամբ Աղեքսանդրիոյ ատենական ազգայիններէն Աբրահամ Բարխող պէյի, եւ Խտիվին ներկայանալով յանձնեց այդ պաշտօնագիրը։ Ն. Բարձրութիւն սիրալիր ընդունելութիւն մ'ըրեր է Եգիպտահայ Հայոց հոգեւոր հովուին։

«— Տիգրան փաշա Ապրօ, որ Անգլիոյ Թագուհւոյն յոբելեանի հանդէսներուն ներկայ գտնուելէ ետք՝ իբրեւ պատուիրակ եգիպտական կառավարութեան, Խտիվին եղբօր հետ Զուիցերիա գացած էր ամրան եղանակն անցընելու, այս ԲՇ. վերադարձաւ Եգիպտոս։

«— Երկու շաբաթէն կ'վերադառնայ նաեւ Պօղոս փաշա Նուպար, որուն տարեկան արձակուրդն՝ իբրեւ անդամ եգիպտական երկաթուղեաց վարչական Խորհրդոյ, կ'աւարտի ամսոյս վերջը։»

— Ս. Պատրիարք Հայրը մինչեւ երեկոյ Պատրիարքարանի մէջ զբաղեցաւ ընթացիկ գործերով։

— Երուսաղէմայ Պատր. Փոխանորդ Տ. Գէորգ Ծ. Վ. Երեցեան երէկ Ս. Պատրիարքին մատոյց Աճեն. Տ. Ցարութիւն Ս. Պատրիարքի կողմէ եկած պաշտօնագիր մը, և առանձին տեսակցութիւն մ'ունեցաւ յանձնարարեալ ինչ ինչ խնդրոց մասին։

— Երէկ Կրօն. Ժողովը նիստ չըրաւ, անդամոց մեծամասնութիւնն՝ օդին սաստկութեան պատճառաւ ներկայ չգտնուելուն համար։ Միայն Ատենապետ Ցովհաննէսեան, Տ. Գրիգորիս Սրբազան, Մաքրիգիւղի եւ Կէտիկ-Փաշայի եկեղեցեաց քարոզիչներուն եւ Ժողովոյ օրակարգին ուրիշ խնդրոց մասին խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր հետ։

— Անցեալ կիրակի, Նարլը-գափուի ուսեալ երիտասարդութենէն պատգամաւորութիւն մը Թաղ. Խորհրդարան ներկայանալով՝ խնդրեր է յանուն թաղեցւոց, որպէս զի յառաջիկայ կիրակի, Թաղին Ս. Ցովհաննէս եկեղեցւոյ տօնախմբութեան առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր յատուկ հրաւէր ըլլայ Ս. Պատարագ մատուցանելու եւ հոգեւոր մխիթարութիւն ժողովրդեան։ Պատգամաւորութիւնն առաջարկեր է նաեւ Թաղին երկսեռ վարժարանը բարեկարգ վիճակի մը մէջ մտցնելու համար Հոգաբարձութիւն մը կազմել կարող անձերէ, խոստանալով որ, ի հարկին նիւթական նպաստներ չեն պակսիր, ինչպէս երբեմն 400 ղրշ. ի չափ նպաստ մը կ'ըլլար այդ երիտասարդութեան ջանիւք։ Խորհրդոյ Ատենապետը պատասխաներ է թէ՝ Պատրիարք հրաւիրելու սովորութիւն եղած չէ, զարդ այս փոքրիկ եկեղեցւոյ համար։ Երբ պատգամաւորութիւնը կ'յիշեցնէ Ս. Պատրիարք Հօր հանդիսաւոր պատարագներն Ենի-գափուի, Գում-գափուի դրսի եւ Մաքրիգիւղի եկեղեցեաց մէջ՝ որք աւելի փոքր են, Ատենապետ էֆ. կը խոստանայ պէտք եղածն ընել։ Հոգաբարձութիւն կազմելու խնդրոյ մասին ըսեր է ատենապետը թէ Թաղ. Խորհուրդն ալ մտադիր է վարժարանին նոր կարգ մը տալ։

— Տիկին Եղիսաբեթ Անանօֆ, ի նըպաստ կարօտ եւ անօք տղոց 50 լիրա յղած ըլլալով ի Պատրիարքարան, երէկ Ս. Պատրիարք Հայրն օրհնութեան կոնդակ մը ղրկեց յիշեալ բարեպաշտ Տիկնոջ։

— Մայր-Եկեղեցւոյ, Ենի-գափուի, Կէտիկ-Փաշայի եւ Գումգափուի դրսի եկեղեցեաց քահանայից դասն՝ համագումար նիստ կազմելով, զՏ. Գէորգ քհնյ. Պօղոսեան վերոյիշեալ չորս եկեղեցեաց քահանայից դասուն ընդհ. համարակալ եւ գեր-գանձապետ կարգած է։

— Ցառաջիկայ շաբթու իբր այցելու հովիւ քհնյ. մը պիտի ղրկուի ի Ռաստա, ուր կ'գտնուին քանի մը Հայ ընտանիքներ։

— Սամաթիոյ Ս. Ցակոբ եկեղեցւոյ առժամեայ Թաղ. Խորհրդոյ մասին մէկ քանի թաղեցիներու կողմէ մատուցուած դիմումագրի մը վրայ Ս. Պատրիարք Հայրը Տ. Ցովսէփ Ծ. Վ. Այվազեանի յանձնարարեց քննութիւն մը կատարել։

— Գանտիլլիի Թաղ. Խորհուրդը լուծուած ըլլալով, նոր Թաղ. Խորհրդոյ մը կազմութեան համար Ս. Պատրիարքին դիմուած, և հետեւեալ երեք յարմար անձինքն նշանակուած են, որք են, Բարսեղ էֆ. Ղազարոսեան, Միհրան էֆ. Միրիճանեան, Ցարութիւն էֆ. Գրիգորեան։

— Այս իրիկուն (15 Հոկտ.) Պաքուի հայ Թատերասէրներն իրենց մեծ բաղձանքին կատարումը պիտի տեսնեն. զի իրենց ի վաղուց փափաքած և մեծ ծախքով կազմակերպած ներկայացումներու շարքին առաջինն է որ տեղի կ'ունենայ այս երեկոյ։ Նորակազմ խմբին գլխաւոր զարդն է Տիկին Սիրանոյշ։ Դրեանց ալ կ'մասնակցին Օր. Ազնիւ եւ Օր. Քնար ալ հրաւիրուեր են Պոլսէ, եւ Մնակեան խմբին հետ բանակցութիւնները դեռ կ'շարունակուին եղեր։

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Մ. ՌԱՀՈՆԵԱՆ. (Մեծ-Նոր-Գիւղ.) — Պատասխան ձեր Հոկտ. 5 նամակին. — Դուք Պրուսա չէք գացեր, որպէս զի հոն մեր գործակալին վճարէիք։ Բէքմէզճի Գարամանցին ալ Պոլիս չէ եկեր (կամ գո՛նէ մեր պարանը չէ եկեր) որպէս զի մեզ վճարէք։ Հետեւապէս, Բիւզանդիոնն ալ Պոլսէ ճամբայ չէ ելեր, ձեզ մօտ գալու համար։ Երբեք կարեւոր դէպքերու շարք մը ասկէ աւելի տրամաբանական չէր եղած, կարծենք։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Հալէպի նահանգին Պիլան գաւառակին Գայմագամ անուանեցաւ Հալէպի Գայմագամ Մահիր էֆ.։

— Ա. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Սուլթանիյէ վարժարանին տնօրէն Ապտիւլրահման էֆ.ի։ Բ. կարգի Օսմանիյէ՝ Շքոտրայի ֆրանս. հիւպատոս Մ. Կրանէի։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄ. — Մոնիդէօռ կ'իմանայ թէ հարիւր հազար օսմ. ոսկւոյ վարկ մը տրուած է ծովային նախարարութեան։ Այս գումար պիտի յատկացուի մեքենագործներու, գործաւորներու եւ այլոց, որք Եւրոպայէ պիտի բերուին օսմ. նաւատորմին նորոգութեան համար։

ՍԿԻՒՊԷ առնուած պաշտօնական լուրերու նայելով, կ'ըսէ Լ. Հէրըլտ, քաղաքին մէջ կատարեալ անդորրութիւն կ'տիրէ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ իշխանը Ս. Աղեքսանդր պատուանշանի մեծ ժապաւէնը նուիրեց արքունեաց հրամատար Օսման փաշային։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ Պազարին նուիրուած առարկաներու արժէքը մինչեւ հիմակ հասաւ 3,785,308 ղրշ.ի։

ԱԾՈՒԽ. — Ձեռնհաս իշխանութիւնը նկատելով որ մայրաքաղաքիս մէջ պէտք եղած քանակութեամբ ածուխ չգտնուելով, գինը 45 ղրուշի բարձրացած է, հեռագրաւ հրաման ղրկեց ամէն կողմ որ անմիջապէս ածուխ ղըրկուի, մանաւանդ Սզրանճայի արքունի անտառներու պաշտօնէից։

ԱՐՔԻՊԵՂԱԳՈՍԻ կղզեաց կուսակալը խնդրեց Բ. Դուռնէն նաւահանգստի վերատեսուչներ կարգել Սումպէքլի և ուրիշ մէկ քանի փոքր կղզիներու մէջ։ Բ. Դուռը ծովային պաշտօնատան յանձնեց խնդիրը։

— Սագըզի ժողովուրդը կուսակալէն արտօնութիւն խնդրեց ծխախոտ և Թէմպէքի մշակելու համար։ Կուսակալը խնդիրը տեղեկագրեց Բ. Դրան որ յանձնեց ձեռնհաս պաշտօնատան։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ. — Պուլկարիոյ գործակատար Մ. Մարքով երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ԹՕՓԱԳԵԱՆ ԷՖ. հայազգի վաճառական յԱմերիկա որ Շիքակոյի արուեստահանդէսին օսմ. ճիւղի չէնքը շինած, և Շիքակոյի թանգարանին մէջ 220 ոսկի արժէքով գորգ մը նուիրած, ինչպէս նաեւ Համազգային Անկելանոցին, 55, եւ երկրաշարժի արկածելոց 33 օսմ. ոսկի նուիրած էր, այս անգամ եւս Բարեգործական Պազարին ամերիկեան երկու մեծ ժամացոյց նըւիրած է Նիւ Եորքի օսմ. հիւպատոս Շէֆիք էֆ.ի միջոցաւ։

ՁՄԵՌՆ Ի ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ. — Գոնեայէ կ'գրեն թէ ձմեռը շատ խիստ պիտի ըլլայ նոյն նահանգին մէջ։ Լեռներն հիմակուընէ ձիւնով ծածկուեր են։

ԿԻՊՐՈՍԻ Զէման լրագիրը կ'պատմէ թէ անցեալները Թուզլայի նաւահանգիստը ժամանած հելլէն շոգենաւէ մը երկու սնտուկ Մարթինի հրացան, փամփուշտ ևն. ձեռք անցուեր է խուզարկուներու կողմէ։ Կատարուած քննութեամբ հաստատուեր է թէ սնտուկներու տէրն Հայ մ'է։ Նաւապետը թէեւ ձերբակալուեր բայց յետոյ երեք հարիւր ոսկւոյ երաշխաւորութեամբ արձակուեր է։ Այդ Հայն երկու ամիսէ ի վեր Թուզլա կ'բնակի եւ ամէն անգամ հելլէն շոգենաւ ժամանելուն, մինչեւ իրիկուն նոյն շոգենաւերու գործերովը կ'զբաղի եղեր։ Զէման այս առթիւ կ'ըսէ. — «Ինչ՞ն գիտնանք թէ երկու սնտուկներն առաջին անգամն է որ կ'բերուին։ Կղզւոյն մէջ արգիլեալ ո՛րչափ զէնքեր ու հրանիւթեր տարուած են և այս անգամ խոյամ պահպանք տեսնելով երկեան հանած են։ Երկու-երեք տարիէ ի վեր Կիպրոս եկող անծանօթ անձերէ անցագիր չի պահանջուիր, որով կղզին պարզապէս փախստականներու և ապստամբներու ապաստանարան եղած է։»

ՍՕՖԻԱՅԻ մէջ Թրամուէյի գիծ մը շինելու և քաղաքը կազով լուսաւորելու մենաշնորհ տրուեր է Մ. Հայրապետեանի ու Միխայիլովսքիի։

ԳԱՐԵՋՈՒՐ. — Ստուգուած ըլլալով թէ օտար երկիրներէ եկած գարեջուրներ առողջութեան վնասակար նիւթեր կ'պարունակեն, որոշուած է մաքսատան մէջ աւելի խիստ զգուշութիւններ ձեռք առնել, եւ փոխանակ վաճառականի մը անուան եկած ապրանքներէն միայն մէկ տակառ մը բանալով մէջէն նմոյշ մը առնելու, ինչպէս կ'ըլլար առաջ, պէտք տեսնուած ամեն մէկ քանի տակառներէ նմոյշներ առնել, եւ քաղաքային բժշկաց քննութեան ենթարկելով եթէ վնասակար ըլլալն ստուգուի եկած տեղը վերադարձնել։

ՆԵՂՈՍԻ հոսանքէն օգտուելով Ֆայումի քաղաքն ելեկտրական լոյսով լուսաւորելու համար կազմուած է Ընկերութիւն մը որ մօտերս իր ծրագիրը պիտի մատուցանէ եգիպտական կառավարութեան։

ՓՕՋԱՆԱՅԻ (Սէրֆիչէ) տասանորդի տրոց վարձակալ Տէպրէցի Շապան՝ տրոց հաւաքման պահուն ապօրէն ընթացքի մէջ գտնուելուն, տեղւոյն պատժական դատարանին մէջ դատի ենթարկուած է։

ԱՐԳԻԼԵԱԼ ԶԷՆՔ. — Սուրիական Տրիպոլիոյ կողմերը լսուելով թէ անգլիական շոգենաւէ մը արգիլեալ զէնք ելն պիտի հանուի, պէտք եղած զգուշութիւնք եղած են ժամանակին, և յիշեալ շոգենաւը քիչ մը ատեն նոյն տեղերն յածելէ ետք, ստիպուած է մեկնիլ առանց պարպելու իր բեռը։

ԲՐԼԷՏԻ ԼԻՄՆԷԷ գողութիւն ընող յոյն պաշտօնեան Եորկի, որ Իզմիր գացած էր, երէկ առտու մայրաքաղաքս բերուեցաւ։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ատեանը երէկ դատեց Հասան և Մէհմէտ անուն անձերն որք Կէյպզէի Ալի Հօճա գիւղին մէջ Բանտէյի ու Շիֆոլայի վրայ յարձակելով դրամնին ու ձիերնին յափշտակած և Բանտէյին սպաննած էին։ Մէհմէտ դատապարտուեցաւ տասնհինգ և Հասան հինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ Սակարանն այսօրուընէ սկսեալ ժամ 5ին բացուելով 11ին պիտի գոցուի։

ԱՐԿԱԾ. — Երէկ գիշեր խոշոր շոգենաւ մը Ախըր-Գափուի առջեւ ցամաք ինկաւ, տիրող հովին եւ հոսանքին սաստկութենէն։

ՏՕՔԹՕՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

Հաստատուած յամին 1852

Նորանշնար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, հաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, [illegible] (ըստ տարիքի), ծամողութիւն, [illegible]։ «Սկոռբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երկար այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորանշնար արքայաներու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բէրա (Եանիի գարեջրատան վրայ յարկը [illegible])։

Գաւառացի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը թէ [illegible] նոր բացուած Երիսովէլի փողոց ամէն օր։

Ց. Գ. — Հաւաստելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժներու, ձեռներըը կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ [illegible] կ'ընդունին Բէրայի գործատեղին։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԱՏՐԻՏ, 26 հոկտ. — Սպանիոյ պատասխանն առ Ամերիկա խիստ կտրուկ է. ցաւ կ'յայտնէ որ Մ. Նահանգներն օժ տուած են ապստամբներուն։ Բայց ապստամբութիւնը շուտ պիտի լմննայ շնորհիւ ինքնօրինութեան և Ամերիկայի չէզոքութեան։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ. — Եթէ Սպանիա մերժէ Ամերիկայի միջամտութիւնը, նախագահ Մաք Քինլի գործօն ընթացք մը պիտի բռնէ։

ԲԵՐԼԻՆ. — Շբէյերի վարժարանին տնօրէն Տքդ. Պէնտէր անթել հեռագրով այնքան յաջող փորձեր ըրաւ որ նոյն իսկ թանձր քարէ պատի մէջէն կրցաւ անցընել ելեկտրական հոսանքն (և հաղորդած լուրը)։

ՎԻԵՆՆԱ. — Ի տես գերման ընդդիմադիր կուսակցութեան նորանոր արգելիչ արարքներուն, Երեսփ. Ժողովոյ նախագահն հրաժարական տուաւ։

ՎԻԳԴՈՐ ԴԻՐԻՆԿ ԵՒ ԵՂԲ.

ԲԵՐԱ, Nº 505—511 ԲԵՐԱ

50 % ԶԵՂՉ

Վիգդոր Դիրինկ և Եղբարց Բերայի մասնաճիւղն այսօրուընէ 1/13 Հոկտ. 97 ԴՇ. սկսեալ կանանց և աղջկանց զգեստեղինաց տարեկան վաճառումը կ'սկսի։ Վերջին նորաձեւութեանց համեմատ և ընտիր կտաւներէ պատրաստուած փոքր և մեծ մանթօներ, զգամիրէ եւ բէլիւշէ ժաքէթներ, բէլըրին, կոտաւէ, մետաքսէ և բէլիւշէ, պօլէրօ տեսակներ ու կանանց և աղջկանց համար պատրաստ հագուստներ։ Ընթերցուհեաց կ'յանձնարարուի այցել այս մեծ վաճառատան Բերայի ճիւղն, և օգտուիլ առիթէն։ 25—7

ՔՈՆԵԱՔԻ ՄԵԾ ՋՏԱՐԱՆ

Շ. Կ. ՊՈԼԱՆԱՔԻ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ (ԵԳԻՊՏՈՍ)

Հիմնեալ 1884

Բարիզի քաղաքապետութեան քիմիական աշխատանոցը՝ տնօրէնութեամբ Բասկէօրի՝ վաւերացուցած է առողջապահական յատկութիւններն և անխըրժելի համը։ Ի Լոնտոն պաշտօնական ցուցակներուն մէջ անցած է իբրեւ Չոոփ Խողողի Քոնեաք։ 1894ին Եգիպտոսի ազգ. արուեստահանդէսին մէջ ի ցոյց դրուած քոնեաքներէն միայն այս քոնեաք ոսկի շքադրամ ստացաւ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ, Սերպիոյ և Ռումանիոյ.

23—50 ՖՐԻՏ ՖԷՐՔԷԼ

Պէօյիւք Թիճարէթ խան Պոլիս, թիւ 3

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի խասսայի Շահանէճէ միւպայեա օլունաճագ գըչ սէպզէ-սի իլէ ինկիլիզ բիրինճինին վէ չըրանըն միւնագասասընա պաշլանըլաըղընտան թալիպ օլանլարըն խազինէի ճէլիլէի միւշարիւէյհասա միւրաճաալթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր.

11 Թըշրինի Էվվէլ 313 3—3

ՄԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.		23 34
Ամէնէն բարձր գին	»	23 34
Ամէնէն վար գին	»	23 26
Ռումէլիի երկաթ. գոց.	ֆր.	108 75
Ամէնէն բարձր գին		108 75
Ամէնէն վար գին		107 25

ԲԱՑՈՒՄ, 15 Հոկտեմբեր

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.		23 28
Ռումելիի երկաթուղի	Ֆր.	108 25
Օսմանիյէ	»	— —
Ռէժի	»	— —
Օսմ. Պանքա	»	14 25
Քրէտի ժէնէրալ օթթօմ.	»	7 —
Երկրագործական Պանքա	»	9 —
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ո.		3 10
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4 04
Թրամուէյ բաժնեթ.		681 20
» ժուիսանս		227 20
Թրամուէյ պարտաթ.	ֆր.	496 —
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	329 —
Քարտաֆ Կ. Պոլսոյ	»	478 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսօլիտէ ուէթ օրուան Օ. Ո.		3 25
» մէկ ամսուան »	»	— —
Ռում. երկ. ուէթ օրուան »	»	— —
» » մէկ ամսուան »	»	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

20 ֆրանքնոց	ղր.	87 12
Անգլիական ոսկի	»	109 37
Բոլ Էմբէրիալ	»	89 30
Քրիմեց	»	51 05
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107 27
Ռուպլի թղթադրամ Օ. Ո.		8 58

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	ղր.	109 5/16
Փարիզ 3 »	ֆր.	22 98 3/4
Ֆիօրին մանտա	»	10 87 1/2

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 26 Հոկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Ա.	Ա. Ո.	65 50
» » » Բ.	»	41 37
» » » Գ.	»	23 75
Դ.) բաց.	»	21 75
Դ.) գոց.	»	21 63
Փոխառութիւն Գառանթ	»	83 50
» Օսմ. 3 1/2 %	»	97 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 18
Այտընի երկաթուղի	»	15 75
Եգիպտական Միացեալ	»	108 75
Անգլ. քօնսօլիտէ	»	111 56
Հելլենական 5 %	»	31 50
Մօնօբոլ հելլենական 4 %	»	35 —
Ռանթ 4 %	»	26 50
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	95 50
» Նոր » 6 % 1892	»	96 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 350
Դրամակեղչ	»	3 —

ՎԻԵՆՆԱ, 26 Հոկտ.

Փոխան. Փարիզի վրայ	ֆիօր.	47 55
» Լոնտոնի վրայ	»	119 80
Ռումէլիի երկաթուղի	»	59 60
Օսմ. Ռէժի	»	153 —

ՓԱՐԻԶ, 26 Հոկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Դ.) բաց.	ֆր.	21 75
) գոց.	»	21 70
» » » Բ.	»	41 25
» » » Գ.	»	23 70
Օսմանիէ	»	— —
Ռումէլիի երկաթուղի	»	109 —
Օսմ. Ռէժի	»	324 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	581 50
Ֆրանս. Ռանթ 3 % Գ. Կ.	»	103 05
Քրէտի Լիոնէ	»	770 —
Պանք տը Բարի	»	843 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3187 —
Իտալական Ռանթ	»	93 10
Սպանիական արտաքին	»	59 93
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 175
Դրամակեղչ	»	02 —

ԲԵՐԼԻՆ, 26 Հոկտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մար.	92 90
Ռումէլիի երկաթուղի	»	113 30
Անատ. երկ. պարտաթ.	»	94 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 205

ՄՈԶԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

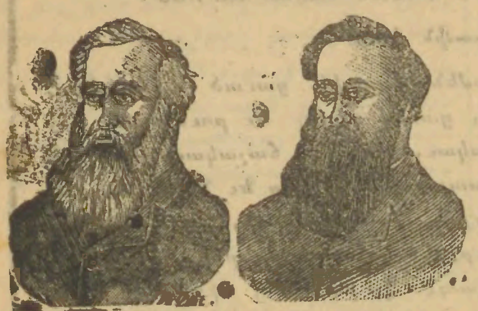

Նոր գիւտ մը, որ կ'բաղկանայ արմատներու նիւթէ ու խոտերէ, մազերու գոյնը սեւի կամ շագանակագոյնի կ'վերածէ մնականին նման։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերը կ'վերածուին բաց շագանակագոյնի և կամ մութ սեւի։ Փորձը ցոյց տուած է որ այս ներկ ուբիչներէն գերազանց է և այնքան ենականին նման է որ մանրադիտակի գիտողն անգամ կ'խաբուի։ Մազերուն անկումը կ'արգիլէ, թեփերը կ'վանէ ու մաքուր կ'պահէ մազերը։ Գործածութեան եղանակը. — Գործածելէ առաջ սրուակն աղէկ մը շարժել, ետոյ փոքր չափ մը պնակի մէջ դնել և սանտրով կամ խոզանակ մը թաթխել մը թըրջելով մազերուն լաւ մը քսել, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջէ. մինչեւ չորնալը գլուխը բաց կենալ։ Վաճառատեղին է Թուրքիոյ մէջ իր միակ գործակալին Եամօն Գարուանայի. անգլ. ընդհ. Միծերանոց՝ 95—97. Ղալաթիա, Եւրոպա-Պալաս, Վօյվօտա, Կալաթա-Տիւնէլի Թրամվէյներու կայարանին մօտ։

THE
LANCASHIRE
INSURANCE
COMPANY

ՀԻՄՆԵԱԼ է 1852 ԻՆ

ԸՆԿԵՐԱՑԵՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ց'ԱՆԳԼԻԱ

Lancashire Insurance Buildings

Exchange Street Manchester

Դրամագլուխ 3,000,000 անգլ. ոսկի
Պահեստի գումար 1,511,280 »

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւնն, ամէն տեսակ քարուկիր ու փայտաշէն կալուածներու վրայ, կահերու և ապրանքներու վրայ ևն., յոյժ նպաստաւոր պայմաններով ու սակերով։

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Այս ընկերութիւնն յոյժ բարձր աստիճանով կը ներկայացնէ բոլոր այն առաւելութիւնները զորս կրնան փափաքիլ կեանքերնին ապահովագրել ուզողներն, ամբողջ կամ խառն՝ որոշ պայմանաժամով։

Նոր հաստատուած պայմանագրութեան թերթեր։

Տեղեկութեան ապահովագիր անձերուն Թուանց ի-Տարման և շահուց մասնակցութեան։

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել ընդհ. գործակալներուն, (Bond, Sellar and Co;) Պոնտ Սէլլէր և Ընկ. Քիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա։

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ՍԻՆԿԷՐ

ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Կ' ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ ԵՒ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԲԵՐԱ. — Մեծ-փողոց Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։

ՂԱԼԱԹԻԱ. — 1. Սինկէր խան, Թիւնէլի առջեւ։ 2. Գարաքէօյ մօտ Թիւ 120, Շիլլիի Թրամուէյներու կայարանին դիմաց։

ՊՈԼԻՍ. — Սիրքէճի, Հօճա-Փաշա, Պապը Ալի Ճատտէսի Թիւ 11։ Եւ Սուլթան Պայազիտ Թրամուէյի կայարանին դիմաց Թիւ 13.

ՀՐԱՇԱԼԻ ՍՊԵՂԱՆԻ ՄՈՐԹԻ

Այս հրաշալի պատրաստութիւն ցարդ գտնուած կարեւորագոյն և ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԴԵՂՆ է ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ամէն ձեւին համար։ Տղոց և մեծերու աչքերէն և մարմնոյն այլ մասերէն ամէն բորբոքում կ'վանէ, և շուտով կ'բուժէ — ՎԷՐԲԵՐ, ՊԱԼԱՐՆԵՐ, ԱՅՏՈՒՅՆԵՐ, ԲԱՂՑԿԵՂՆ իսկ (եթէ ժամանակին առնուի,) ՈՒՌԵՑՔՆԵՐ, ՄՈՐԹԻ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆԵՐ, ԵՕԴԱՑԱՒՈՏ անդամներ, ՄԿՆԱՑՈՒՑՆԵՐ, ԳԼԽՈՒ վէրքեր, ՈՏՔԻ ցաւեր, ԳԵԼՈՒՄ, ԳԱԼԱՐՈՒՄ, ՁԵՌՔԻ քեռուչուածներ, դանակի ԿՏՐՈՒԱԾՆԵՐ, ԱՋՔԻ բորբոքումներ, լաւագոյն ՕԾԱՆԵԼԻՔ ԱՉՔԻ, ԵՐԱԾԻ համար մէկ հատիկ դեղ, որ կ'զօրէ, երբ թէշկինք դեղօրայք ի դերեւ կ'ելնեն։ ԱՇԻԼԼԻ վէրքին, գլխու ԹՓՓԻՆ, ՕՁԱԽՏԻ, ԲՈՐՈՏՈՒԹԵԱՆ, ԳՈՆՋԻ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՀԻՒԾԱԽՏԻ, ՔՈՍԻ, և նմանօրինակ հիւանդութիւններու գերազանց դեղ և դարման։

Հրահանգ գործածութեան. — ՑՈԴԱՑԱՒԻ, ԳԵԼՈՒՄԻ, ՄԿՆԱՑՈՒՆՑԻ, և ՄԷՋՔԻ ԲՌՆՈՒԵԼՈՒ և այլ ամէն ներքին ցաւերու համար այս Օծանելիքով աղէկ շփէ օրն երկիցս։ — ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾՈՒԹԵԱՆ համար օծէ ողնայարն և քանուած մասն օրը մէկ-երկու անգամ. օծէ բորբոքած աչքն, առատ իրիկունը ԿՈՇՏԵՐՈՒՆ լաթ մը օծելով, նմանապէս ՈՏՔԻ ցաւերուն համար։ Ամէն տեսակ ՎԷՐԲԵՐՈՒ համար այս օսլեղանին դրէք վէրքն և շրջակայ բորբոքած մասերը գոցելու չափ մեծ լաթով մը, 24 ժամն անգամ մը փոխեցէք։ Եթէ չատ Թարախ հոսի կամ չատ ցաւ ըլլայ, կամ եթէ լաթն կինայ, նշան է մօտալուտ առողջութեան։ ՈՉ ՄԷԿ ՏՈՒՆ կամ ՆԱՒ պէտք է զուրկ ըլլայ այս պահոյէն։ Գին 3 շիլ. 6 բ. և 5 շիլ մէկ տուփը։ ՀՐԱՇԱԼԻ ՄՈՐԹԻ ՍՊԵՂԱՆԻ ընկ. որ յ'Օհայօ. Մ. Նահ։ Կ. Պոլիս միակ կեդրոնատեղին ԵՏՄԷՆՏ ՔԱՌՈՒԱՆԱ, Ընդհ. Անգլ. վաճառատուն, 95—97 Կալաթա-Շիլլիի Թրամվայի կայարան, Վոյվոտայի քով։ Կ. Պոլիս։

ՊԱՏ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԱՅՆԹԱՊ-Գարեգին էֆ. Պօզպրեան. ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ— Ստեփան էֆ. Սափրիչեան. ԱՏԱՆԱ. —Միսաք էֆ. Գազազեան. ԱՐԱԲԿԻՐ—Յ.Պ. էֆ. Մանուէլեան. ԱՖԻՕՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ—Սիմոն էֆ. Սինանեան. ԳԻՒՐՏ ՊԵԼԷՆ—Արժ. Տ. Ստեփան քահանայ Մկրեան. ԷՆԿԻՒՐԻ— Համբարձում էֆէնտի Զննողեան. ԷՐԶՐՈՒՄ —Տեարք Ինճիճեան Եղբարք. ԹՕԳԱՏ— Յովհաննէս էֆ. Գազանճեան. ԻԶՄԻՐ—Կարապետ էֆ. Մալէճեան. ԽԱՐԲԵՐԴ—Յովհաննէս էֆ. Ցարութիւնեան. ՄԱՐԱՇ— Արժ. Տ. Յովհաննէս քհնյ Վարժապետեան. ՄԱՐԶԻՒԱՆ— Յովհաննէս էֆ. Ցակոբեան. ՄՈՒՇ—Գեղամ էֆ. Տ. Կարապետեան. ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ— Ցակոբ էֆ. Սուքիասեան. ՈՒՐՖԱ — Գէորգ էֆ. Ոսկերիչեան. ՊԱՐՏԻԶԱԿ— Ստեփան էֆ. Մակարեան. ՊՐՈՒՍԱ— Օննիկ էֆ. Լուծֆեան. ՌՈՏՈՍԴՕ— Յովհաննէս էֆ. Տեմիրեան. ՍԸՎԱԶ. Յ. էֆ. Գարակէօզեան. ԴԱՐԴԱՆԷԼ—Հայկ էֆ. Թոպքեանեան. ՏՐԱՊԶՈՆ— Սահակ էֆ. Եխմեքճեան։

ՀՈՆԿ-ՔՈՆԿ — ՄԷՅԼԱՆ — Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՑԻ

Եովլու-եան և Խօտգօ-լեան

Ճելալ Պէյ Խանի դրան կից, Թիւ 10.

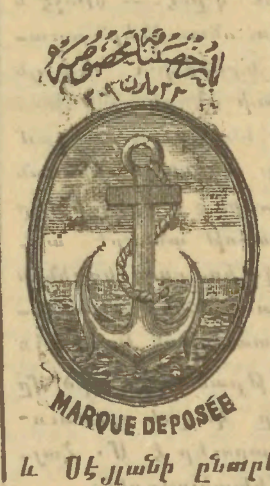

Ամէնէն ընտարհակ Թէյը վաճառատունն ի Կ. Պոլիս, որ ճիւղեր ունի Օսմ. Տէրութեան ամէն կողմերը։ Գնւառաց ապսպրանքները փութով և խնամով կ'գործադրուին։ Չինական, Հնդիկ, Ճավայի և Ցէյլանի ընտրելագոյն Թէյք, ուղղակի բերուած, կ'գտնուին հոն։ Թէյի նոր հունձքն սկսած է գալ։ Զգուշացէք սոյն վաճառանիշին կեղծերէն։

Փնտռել ԵԱՎՐՈՒԵԱՆԻ և ԽՕՏԳՕԼԵԱՆ ստորագրութիւնը։ 80—19

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի Կայս. հրամանով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Պետերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 67,000,000 »
1895 ի հասոյթք 25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ վրայ (հին Մուսթաֆա թեղը)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՕՐ ՊԷՐԹՉ

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ԵՒԼՆՐ ԼՈՒԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳՈՐԾԱԾԵՑԷՔ

ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ

ԾԱԽՔԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՅԼՈՑ ՀԱԿԱՆԵՒՈՒՄ

ԿԱՐԵՒՈՐ. — ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ ԲՆԱՒ ՉԻ ՄԱՇԵՑՆԵՐ

ԵՒՐՈՊԻՈՅ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ 100,000,000 ՔԻԼՕ ՏԱՐԵԿԱՆ ԾԱԽՈՒՄ

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ՁԵՒԸ. ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԻՆ՝ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԲԱՔԵԹԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ԱՄԷՆ տեղ և ի մասնաւորի՝

ՊՈԼՍՈՅ ԿՈՂՄԸ

Կ. Սուրէնեան՝ Կամուրջին գլուխը և Պատը գիւղ.

«Պոն պիր Ձէյթ» Պահճէ Գաբու.

Դեղագործ Գասպարեան Պահճէ Գաբու.

» Օննիկ Կամուրջին գլուխը.

Մահմուտ Փաշա Բիւրջէկ խանի քով Թիւ 131 մազի ներկ ծախող Ա-բամ Սօղանճեանի քով։

ԲԵՐԱՅԻ ԿՈՂՄԸ. — Պօն Մարշէ.

«Էքօնօմիք» Սօսիէթէ Կօ-Օբէրաթիվ.

«Ալապոտտէօզ» Բերա Մեծ Փողոց Թ. 311

Ընդհ. Ներկայացուցիչք Սալունիքի

Հ. ԵՒ Ա. ՍԷՕՓԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Թահթաքալէ Խան, Ստամպօլ

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862 ԻՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,127,500 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՌՕՊԷՐԹ ՃԻՆՃԷԼ

Հէլվէթեան, Թ. 2—3, Վօյվօտա փողոց, Ղալաթիա

Առաջնակարգ Ընկերութիւն մ'է սա, որ առատաձեռնութեամբ, ճշդապահութեամբ և պատուաւորութեամբ համբաւաւոր

ՔՆՆԻՉ ԹԷՕՏՕՐ ՍԹԷՓԱՆՈՒ

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

1. Ջնջուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։ — 2. Ցանուցն լրագրին Ընկալագրեր, Փոխանակագրեր, Նամականի դրամաթուղթեր, Չէքեր և այլն. փակերական են լրագրոյն արտօնատէրին ստորագրութիւնը կրելու պայմանաւ միայն։ — 3. Բաժանորդները Թուրքիոյ համար արժանի մէծ հասցէի և պատասխանի համար փոխ հաշուով են դնելու 20 պարայի 108 դրուշ։ — 4. Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է, բաց ի Բօսթ Լօքալի ծախքէն։ — 5. Թղթատարէ ծախքն իր վրայ առնլով «Բիւզանդիոն» ամէնքան մեծ զոհողութիւն մը կրած է որպէս որ գեղչուած բաժանորդի առաջարկներ անընդունելի են։ — 6. Ամէն գաւառացի ազգային որ ինքզինք Թերթին խմբագրութեան ծանօթացնելէ ետքն իր բնակած քաղաքին, գիւղախմբին կամ գաւառին ազգային, կրթական կամ տնտեսական իրողութիւններուն, դէպքերուն և ձանօթանաքներուն վրայ ամիսը մը չափ ճշմարիտ և ամփոփ տեղեկութիւն հաղորդէ, իրաւունք ունի Թերթին Թղթակիցը նկատուելու, տարեկան Թերթ մը ստանալու, և յառաջիկային դրամական փոխարինութիւն մը, եթէ իր նամակներ իրօք և գրական արժանիք ունին։

Որը որ գործակալ չունին, կարելի է մեզ դրամ ղրկել (Ա.) ապահովեալ նամակի մէջ դնելով 20 դրշ ի համար 20 հատի հաշիւով նամակի բաւ, և կամ (Բ.) Թղթատարական դրամաթղթով, դարձեալ ապահովեալ նամակով. Ուրիշ բան է եթէ (Գ.) փոխանակագիր առնուի ծանօթ յանձնակատարի մը վրայ։

Հրատարակելու համար յղուած կամ նամակ ղրկողներէ կ'խնդրենք որ Թերթին միայն մէկ երեսին վրայ գրեն։ Նոյնը երեսի վրայ գրուելէ չատ ցաւ պատճառ և դժուարութիւն կ'ծագի։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՑ

Կն Պոլսոյ Նօ 38 Թովղաճըլէր Ճատտէսի

ԿՐԹԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ (3)

ԿՐԹԻՉ ՈՒՍՈՒՑՈՒԹԻՒՆ

Հիմա տեսնենք թէ ինչպէս կարելի է զուգորդել ուսմանց զանազան ճիւղերն եւ ինչ է նպատակայարմարը։ Երբ քննենք ուսմանց ծրագիր մը, պէտք տեսնենք թէ՝ ուսմանց միեւնոյն ճիւղը զանազան դասարաններու մէջ աստիճանաբար ընդլայնուած և յառաջ տարուած է. այս աղէկ, բայց այսչափով չի լմննար. պէտք է նաև որ միեւնոյն դասարանին մէջ աւանդուած ուսմանց զանազան ճիւղերն իրարու հետ աղերս և կապակցութիւն ունենան. ահա այս է որ կ'պակսի ծրագրին մէջ. մանկավարժ տեղեկաբերն արդէ ծրագրոց այս մեծ Թերութիւնը պատճառներէն մին կ'նկատէ այն մտաւորական պակասորդին որ կ'տեսնուի երիտասարդներուն քով՝ դպրոցէն ելնելէ քանի մը տարի վերջ։ Ուսմանց բարեկարգ ծրագրի մը մէջ, կ'ըսէ, զանազան կարգի ուսմունք՝ որոնք կապակցութիւն մ'ունին իրարու մէջ պէտք է զիրար ամբողջացնեն և ոչ թէ տարբեր մերզումներու պէս քով քով շարուած ըլլան. Եթէ ծրագրին այսպէս չինուած չըլլայ, աշակերտը մէն մի ճիւղ առանձինն կ'սորվի, իր իմացականութիւնը փոխն ի փոխ շատ մը տարբեր ուղղութեանց մէջ կ'խոյանայ, որոնք ոչ է կերպով կապուած չեն իրարու հետ։ Կեդրոնացման հարկն ակներեւ կը տեսնուի ուրեմն, այնպէս որ ուսմանց իւրաքանչիւր ճիւղի միութիւնը պահելով հանդերձ, միութիւն մը հաստատուի նաև ընդհանուր ուսմանց մէջ։ Գերմանական վարժարաններու մէջ այս կեդրոնացումն հաստատուած են կրթիչ, բարոյական և կրօնական հիմամբ մը վըրայ, եւ ընդունուած են դպրոցական ութ տարիներու իւրաքանչիւրին համար՝ հաւանաբար ութ պատմական շրջանները (հեղինակուր հեղօրինչէ չգտուքի) որոնք պատմական մարդկային քաղաքակրթութեան մեծ յառաջդիմութեանց. 1. Սեմիական դպրոցք. 2. Դաւիթ Ռօպէնսօնի. 3. Պատմ. նահապետաց. 4. Իսրայէլացւոց մէջ դատաւորաց ժամանակը. 5. Թագաւորաց թագաւորութիւնը. 6. Յիսուսի կեանքը. 7. Առաքելոց պատմութիւնը. 8. Նորակրօնութեան պատմութիւնը.

Այս կարգադրութեամբ տղան կ'հետեւի մարդկային պատմութեան գլխաւոր զարգացումներուն եւ իր ազգին կ'ըլլայ անոր աստիճանական զարգացման։ Զրոյցներն, առասպելներն մանուկ-ժողովրդոց երեւակայութեան մէկ արտադրութիւնն են, կ'յարմարին վեց տարեկան տըղոց. Ռօպէնսօնի պատմութեամբ տղան կ'սորվի ճանչնալ մենաւոր կենցաղի մը տիպարը. կ'տեսնէ թէ անհատաբար կարելի է բարձրանալ անձնական ճիգերով։ Ցետոյ կ'սորվի ինչոր կ'վերաբերի անհատներուն հաւաքականութեան. այս ամբողջ կ'հաւաքուի նորէն կ'ըլլայ թէ իշխանութիւն մը անհրաժեշտ է եւ հարկ է անոր հըպատակիլ, եւ այսպէս կ'շարունակէ բարձրանալ մինչեւ որ տակաւ իր մէջ ծնի նախազգացումն այն բարձրագոյն իշխանութեան՝ որ առանձին կ'մնայ է դարերու յառաջդիմութեան մէջ կատարուած յառաջդիմութիւններն։

Բայց Վօ Նահանգին վարժապետանոցի տնօրէնն (որովհետեւ Բրօֆ. կէ Լօզանի վարժապետանոցներուն տնօրէնն ալ է) այս գաղափարներն, ինքնին շատ ճիշդ, յարմար չի գտներ զուիցերիական սովորութեանց և հետեւաբար անգործադրելի Զուիցերիոյ վարժարանաց մէջ։ Այս պատճառաւ աւելի համեստ դրութիւն մը կ'առաջարկէ ինքը, դրութիւն՝ որուն համեմատ կ'պատրաստուի անշուշտ Վօ Նահանգի նախակրթարաններու ուսմանց նոր ծրագիրն, որոյ յօրինման Ցանձնաժողովին նախագահն է, եթէ չեմ սըխալիր, նոյնինքն Բրօֆ. կէ։ Անոր իր առաջարկութիւն։ Ամէն մէկ կարգի համար՝ ուսմանց ճիւղ մը պէտք է ընտրուի իբր խարիսխ կեդրոնացման։ Կրթիչ դաստիարակութեան ոգին իսկ կ'պահանջէ որ այդ խարիսխն ըլլայ բարոյականութիւնը՝ կրօնագիտութեան ուսման հետ. միա ճիւղերն ուղղակի (գործօրինակ պատմութիւնը) կամ անուղղակի (օրինակի համար Թուաբանութիւնը) կերպով պէտք էին գալ միանալ իրեն. բայց տղուն հոգեբանութեան անտեղութիւն մը, որպէսզի մէջ ցոյց կուտայ այս ընտրութեան մասին. առաջին, անվիճելի ճշմարտութիւն մ'է թէ՝ առաջին տարիներուն մէջ տղան շատ չի հետաքրքրուիր կրօնական և բարոյական հարցերով. Ուստի, Մայրենի լեզուն ուսումը կրնայ ծառայել իբր յարմարագոյն խարիսխ կեդրոնացման։

Բնութեան վրայ ծանօթութիւն տուող ճիւղերն են աշխարհագրութիւն, բնական պատմութիւն, մարդուն եւ ընկերութեան վրայ ծանօթութիւն տուող ճիւղերն են՝ բարոյագիտութիւն, պատմութիւն և ուսումն քաղաքացիական։ Այս ճիւղերը պէտք է իբր հիմ ծառայեն լեզուի դասերուն. Թէ ընթերցանութեան, Թէ ուղղագրութեան, Թէ քերականութեան և Թէ չարադրութեան համար։ Հարկ չէ որ քերականութեան կանոնները կարգաւոր դաս մ'ըլլայ ընթերցանութեան դասէն անկախ. ընթերցանութեան դասերուն ատեն, քանի առիթը ներկայանայ, քերականական և ուղղագրական կանոնները դիտել տալու է, բաւական է որ դասագրքերը գրուած են աստիճանաբար, տարուան վերջը մէկ երկու ամիս նուիրելու տարւոյն մէջ անցած կանոններուն վերատեսութեան եւ դասաւորման. Բնական է որ ընթերցանութեան դասագիրքն այնպէս մը չինուած ըլլալու է որ կարենայ ծառայել Թէ լեզուին ամբողջ ուսման և Թէ չուկետը կամ ամփոփումն ըլլալ վերոյիշեալ ճիւղերուն (*) այս պայմաններով միայն մայրենի լեզուի ուսումը բնական առանցք կրնայ ըլլալ կեդրոնացման։ —Բայց չմոռնանք որ մայրենի լեզուի չատաւորներն ըլլան միւս ճիւղերը. պէտք է նաև որ այս վերջիններն ալ իրարու հետ միանան։ Պատմութիւնը, քաղաքացիական ուսումն, աշխարհագրութիւնն իրարու հետ մեծ խնամութիւն ունեցող ճիւղեր են, գրեթէ անբաժանելի իրարմէ և լրացուցիչ միմեանց։ Որ դասագրքոց կը փորձով չէ տեսած, օրինակի համար, թէ՝ տղան երկրի մը պատմութիւնը չատ աւելի չուտ և աղէկ կ'սորվի երբ տեղեակ է այդ երկրի աշխարհագրութեան։ Բնականպատմութիւնն ալ կ'կցուի աշխարհագրութեան. առաջին տարիներուն մէջ կարելի է նոյն իսկ այս երկու ճիւղերն իրար խառնել, եթէ իրագննական ուսուցումը կ'աւանդուի տեղական աշխարհագրութեան ձեւով։

Շար. Ե. Թ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ

(*) Վերջին տարիներս հրատարակուեցան Փրանսերէն դասագիրքեր ընթերցանութեան, նկարագրութեան վերաբերեալ ուսմանց զանազան ճիւղերոյն պատկանող հատուածներ կ'պարունակեն, բայց չեմ կարծեր որ հեղինակներն հիմ բռնած ըլլան նաև Բրօֆ. կէի պաշտպանած միւս պայմանն, այն է ծառայեցնել այն հատուածները լեզուի ամբողջական ուսման։